

ACTIVITEITENPLAN FLORA- EN FAUNAWET

LANDGOED DRIESSEN

Gemeente Waalwijk

ACTIVITEITENPLAN FLORA- EN FAUNAWET

LANDGOED DRIESSEN

G E M E E N T E W A A L W I J K

Versie: Definitief
Datum: 7 november 2016
project: Activiteitenplan Landgoed Driessen

<i>Opgesteld door:</i>	BTL Advies	<i>voor:</i>	Gemeente Waalwijk
<i>p:</i>	Postbus 385		Postbus 10150
	5060 AJ Oisterwijk		5140 GB Waalwijk
<i>t:</i>	013 52 99 555		0416 68 34 56
<i>f:</i>	013 52 99 555		0416 68 34 38
<i>e:</i>	advies@btl.nl		info@waalwijk.nl
<i>w:</i>	www.btladvies.nl		www.waalwijk.nl

INHOUD

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doelstelling activiteitenplan	7
1.3	Wettelijke bescherming	7
1.4	Beschrijving plangebied	8
2	Beschrijving en belang geplande ontwikkeling	11
2.1	Omvang en planning	11
2.2	Wettelijk belang	12
2.3	Alternatievenafweging om schade te voorkomen	13
3	Werkwijze	15
3.1	Quicksan flora- en faunaonderzoek	15
3.2	Nader onderzoek	15
3.3	Werkwijze opstellen activiteitenplan	15
4	Beschrijving onderzoeksresultaten	17
4.1	Steenuil	17
4.2	Buizerd	18
4.3	Poelkikker	19
5	Toetsing aan de natuurwetgeving	21
5.1	Beoordeling effecten geplande ingreep op de beschermde soorten	21
5.1.1	Steenuil	21
5.1.2	Buizerd	22
5.1.2	Poelkikker	22
5.2	Verantwoording effectenstudie	24
6	Activiteitenplan: wijze van zorgvuldig handelen	25
6.1	Zorgvuldig handelen tijdens uitvoeringsfase	25
6.2	Zorgvuldig handelen t.b.v. toekomstige inrichting	26
6.3	Deskundige betrokkenheid	29
	Bronnen	29
	Bijlage 1: beschermingskader	33
	Bijlage 2: rapportage flora- en faunaonderzoek	37
	Bijlage 3: rapportage nader onderzoek	39
	Bijlage 4: bestemmingsplan 'driessen'	41

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Waalwijk is voornemens nieuwbouw (woningen) te realiseren ter plaatse van het gebied genaamd Landgoed Driessen, ten westen van de N261 en ten noordwesten van de kern Sprang. Het plangebied omvat enkele agrarische en/of braakliggende percelen binnen het Landgoed Driessen die in het kader van dit project worden omgevormd tot woongebied. Voor een uitgebreidere beschrijving van het plangebied wordt verwezen naar paragraaf 1.4 en voor de beschrijving van de voorgenomen ontwikkeling naar hoofdstuk 2.

Ter voorbereiding op de voorgenomen woningbouw is door BTL Advies in 2016 een flora- en faunaonderzoek (kenmerk briefrapportage 16.171/SdK/226055, d.d. 10 maart 2016) en nader onderzoek (kenmerk briefrapportage 16.556/SdK/226055, d.d. 19 augustus 2016) uitgevoerd ter plaatse van het plangebied en de directe omgeving. Geconstateerd is dat binnen het plangebied een steenuilenterritorium aanwezig is, dat de poelkikker in het plangebied voorkomt en dat een buizerdnest in de directe omgeving aanwezig is. Dit heeft tot gevolg dat door uitvoering van de voorgenomen ontwikkeling verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden. Derhalve is het nodig om een ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- faunawet.

1.2 Doelstelling activiteitenplan

Dit activiteitenplan dient als bijlage van een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet. Ontheffing wordt aangevraagd voor de volgende soorten en wetsartikelen:

SOORT	TABEL FF-WET	ARTIKEL
Steenuil (<i>Athene noctua</i>)	Vogelrichtlijn	Artikel 11: verstoren van voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen
Buizerd (<i>Buteo buteo</i>)	Vogelrichtlijn	Artikel 11: verstoren van voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen
Poelkikker (<i>Rana lessonae</i>)	Tabel 3	Artikel 11: verstoren van voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen

Het doel van het activiteitenplan is om inzichtelijk te maken in hoeverre de voorgenomen ontwikkeling een invloed kan hebben op de gunstige staat van instandhouding van de steenuil, buizerd en poelkikker. In dit activiteitenplan wordt beschreven op welke wijze zoveel mogelijk wordt beperkt dat schade/verstoring wordt toegebracht aan de betreffende soorten. Voor artikel 11 is het niet mogelijk om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. In dit activiteitenplan wordt in het kader hiervan toegelicht op welke wijze aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de steenuil, buizerd en poelkikker wordt voorkomen.

1.3 Wettelijke bescherming

De wet- en regelgeving op het gebied van natuur kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor en een gebiedsgericht spoor. De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en het Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. De bescherming van soorten en hun leefgebieden is geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en op nationaal niveau geïmplementeerd in de Flora- en faunawet en de vernieuwde Natuurbeschermingswet 1998.

Uitgangspunt bij het flora- en faunaonderzoek vormt de vigerende Flora- en faunawet (25 mei 1998). In deze wet staat in artikel 1 t/m 18 beschreven dat de verstoring van bedreigde inheemse plant- en diersoorten verboden is. Voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, verplicht de Flora- en faunawet de bestaande natuurwaarden in kaart te brengen en indien nodig passende maatregelen te treffen voor het beschermen en in stand houden van bij wet beschermde soorten. Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de natuurwet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1.

1.4 Beschrijving plangebied

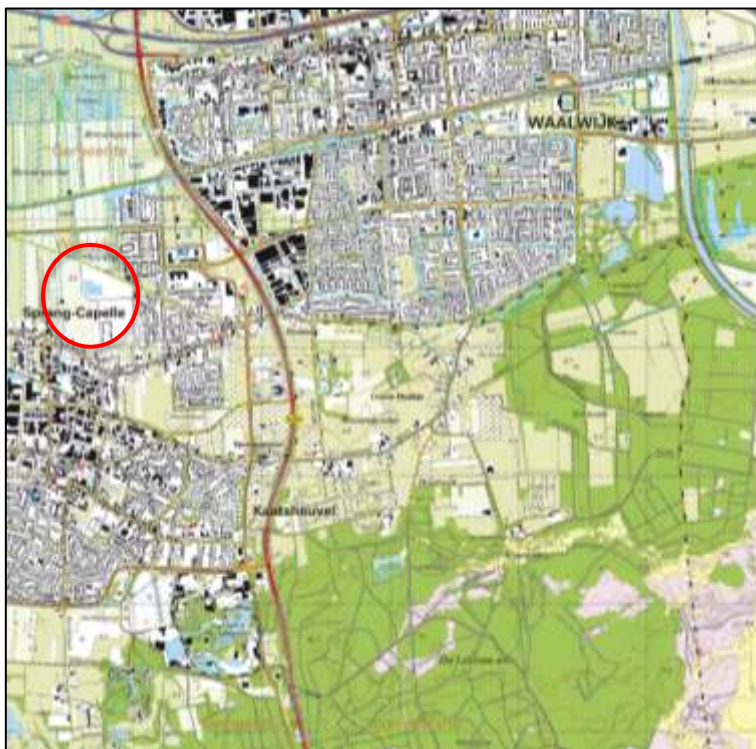
Het plangebied (zie ook figuur 1.1 en 1.2) omvat enkele percelen binnen het Landgoed Driessen en is op te delen in drie deelgebieden:

- Locatie noord. Het betreft een braakliggend agrarisch perceel, bestaat uit voornamelijk grasland en enkele sloten.
- Locatie Zuid. Het betreft een braakliggend perceel met een kort gehouden grasvegetatie. In het centrale gedeelte van dit perceel bevindt zich een solitaire knotwilg.
- Locatie Lommerijk. Het betreft een (mais)akker.

Het gehele landgoed Driessen kent een tweedeling, waarbij het noordelijke gedeelte is aangewezen voor natuurontwikkeling en het zuidelijke gedeelte voor een te ontwikkelen woongebied met bijbehorende voorzieningen. De grens tussen beide, in samenhang met elkaar te ontwikkelen gebieden, ligt op het oude spoorbaantracé (Het Halve Zolenfietspad).

Figuur 1.1. Plangebied indicatief ingetekend (geel omkaderd) (bron ondergrond: Google maps).

Figuur 1.2. Topografische ligging plangebied, rood omcirkeld (bron: Basisregistratie topografie, Kadaster, 2010).

2 BESCHRIJVING EN BELANG GEPLANDE ONTWIKKELING

2.1 Omvang en planning

De gemeente Waalwijk is voornemens om de noord- en westzijde van het woongebied 'Landgoed Driessen' uit te breiden met nieuwe woningbouw. In figuur 2.1 is een impressie weergegeven van de inrichting van de deelgebieden 'Lommerijk' en 'Zuid' binnen het plangebied. De ontwikkeling van deze deelgebieden staat gepland vanaf 2017.

Planning deelgebied 'Noord'

Concrete planning is nader te bepalen. De verwachting is dat de ontwikkeling van dit deelgebied zal plaatsvinden in de periode 2017 - 2022.

Locatie Zuid

De solitaire knotwilg wordt verwijderd en de grond wordt bouwrijp gemaakt. Vervolgens wordt nieuwbouw gerealiseerd, in de vorm van ca. 16 woonhuizen, incl. bijbehorende verhardingen, infrastructuur en groenvoorzieningen. Deze nieuwbouwwijk heeft dezelfde opzet als de aangrenzende bestaande woonwijken.

ONDERDEEL	PLANNING
bouwrijp maken - egaliseren bodemoppervlak - graven riolering - graven waterbergingen	1 ^e kwartaal 2017 1 ^e kwartaal 2017 1 ^e kwartaal 2017
start bouw	2 ^e -3 ^e kwartaal 2017
oplevering bouw	eind 2017
woonrijp maken	begin 2018
aanleg groenstructuren	Gefaseerd vanaf 3 ^e kwartaal 2018

Figuur 2.1. Impressie inrichting plangebied ('Lommerijk' is rood omlijnd, 'Zuid' is blauw omlijnd).

Locatie Lommerijk

Deze wijk kent een ruimere opzet dan de reeds aangelegde aangrenzende wijken binnen het Landgoed Driessen. Deze wijk is onderverdeeld in diverse deelwijken, met relatief veel groen. De deelwijken worden omzoomd door een parkachtige zone. Daarnaast zijn de percelen ruimer ingedeeld, waardoor de tuinen ruimer zijn.

ONDERDEEL	PLANNING
bouwrijp maken - egaliseren bodemoppervlak - graven riolering - graven waterbergingen	1 ^e kwartaal 2017 1 ^e kwartaal 2017 1 ^e kwartaal 2017
start bouw	2 ^e -3 ^e kwartaal 2017
oplevering bouw	eind 2017
woonrijp maken	begin 2018
aanleg groenstructuren	Gefaseerd vanaf 3 ^e kwartaal 2018

2.2 Wettelijk belang

De bovenstaande werkzaamheden kunnen worden geclassificeerd onder de volgende wettelijke belangen:

- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- Ruimtelijke inrichtingen of -ontwikkelingen.

Onderbouwing belang 'Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'

In 2011 heeft een (periodiek) woonwensenonderzoek in de gemeente plaatsgevonden, uitgevoerd door onderzoeksbureau OTB van de TH Delft en bewerkt en geanalyseerd door de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente 's-Hertogenbosch. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de voorraad betaalbare huurwoningen in Waalwijk op peil moet blijven. Dit omdat het aandeel aan verhuis geneigden in de gemeente relatief groot is, namelijk 32%. Van deze 32% bestaat ca. 30% uit zelfstandige bewoners en ca. 70% uit jongeren. Uitgesplitst naar doelgroep zijn de woonwensen van samenwonende starters gericht op grondgebonden woningen en van alleenstaande starters op kleine appartementen. Van de doorstromers tot 55 jaar wenst 35% een vrijstaande woning.

De uitvoering van de voorgenomen ontwikkeling zoals omschreven in paragraaf 2.1 biedt mogelijkheden om aan deze woonwensen te voldoen, levert een bijdrage aan de behoefte aan (betaalbare) woningen en past binnen de kaders van het volkshuisvestingsbeleid van de gemeente. Hiermee draagt de voorgenomen ontwikkeling bij aan de regionale woningbehoefte.

Ter onderbouwing van dit belang is in bijlage 4 het bestemmingsplan 'Driessen' van 14 juni 2013 bijgevoegd, waar op pagina 8 het belang van de regionale woonbehoefte nader is toegelicht.

Onderbouwing belang 'Ruimtelijke inrichtingen of -ontwikkelingen'

De voorgenomen ontwikkeling kan daarnaast worden geclassificeerd onder het belang 'Ruimtelijke inrichtingen en -ontwikkelingen', aangezien het hier een ruimtelijke ingreep betreft. Ter plaatse van het plangebied worden agrarische percelen omgevormd tot woongebieden. Deze nieuwe bebouwing vervult in overeenstemming met het vastgestelde bestemmingsplan 'Driessen', dat op 14 juni 2013 door de raad is vastgesteld, de bestemming wonen. Aan de nog te ontwikkelen woongebieden zijn in het vigerende bestemmingsplan uit te werken bestemmingen toegekend, waar pas gebouwd mag worden als de ontwikkeling past binnen een door burgemeester en wethouders vastgesteld uitwerkingsplan.

2.3 Alternatievenafweging om schade te voorkomen

Het project is locatie gebonden, waardoor alternatieven voor andere locaties ontbreken. Door de gemeente Waalwijk is aangetoond dat uitbreiding van het woongebied noodzakelijk is. Indien wordt gekozen om andere percelen om te vormen tot woonwijken komen andere belangen in het geding, zoals bijvoorbeeld Natura 2000-gebied Langstraat ten noorden of het netwerk aan steenuilterritoria in het buitengebied ten westen van Vrijhoeve en Sprang-Capelle (zie ook figuur 6.2).

Met betrekking tot een alternatieve werkwijze in de uitvoeringsfase en realisatie van een alternatieve toekomstige inrichting, wordt voldaan aan 'het zorgvuldig handelen', zoals beschreven in hoofdstuk 6 van dit activiteitenplan.

3 WERKWIJZE

3.1 Quickscan flora- en faunaonderzoek

Voor een omschrijving van de werkwijze van het uitgevoerde flora- en faunaonderzoek wordt verwezen naar de rapportage van 10 maart 2016 (kenmerk 16.171/SdK/226055). De rapportage is opgenomen in bijlage 2 van dit activiteitenplan.

3.2 Nader onderzoek

Voor een omschrijving van de werkwijze van het uitgevoerde nadere onderzoek wordt verwezen naar de rapportage van 19 augustus 2016 (kenmerk 16.556/SdK/226055). De rapportage is opgenomen in bijlage 3 van dit activiteitenplan.

3.3 Werkwijze opstellen activiteitenplan

Naar aanleiding van de bevindingen van de uitgevoerde onderzoeken is in hoofdstuk 6 beschreven op welke wijze negatieve effecten moeten worden voorkomen (mitigatie) en (zo nodig) moeten worden gecompenseerd. Bij het opstellen van de mitigerende en compenserende maatregelen is onder andere gebruik gemaakt van de soortenstandaard 'steenuil', 'buizerd' en 'poelkikker', uitgebracht door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Betrokkenheid lokale steenuilenwerkgroep

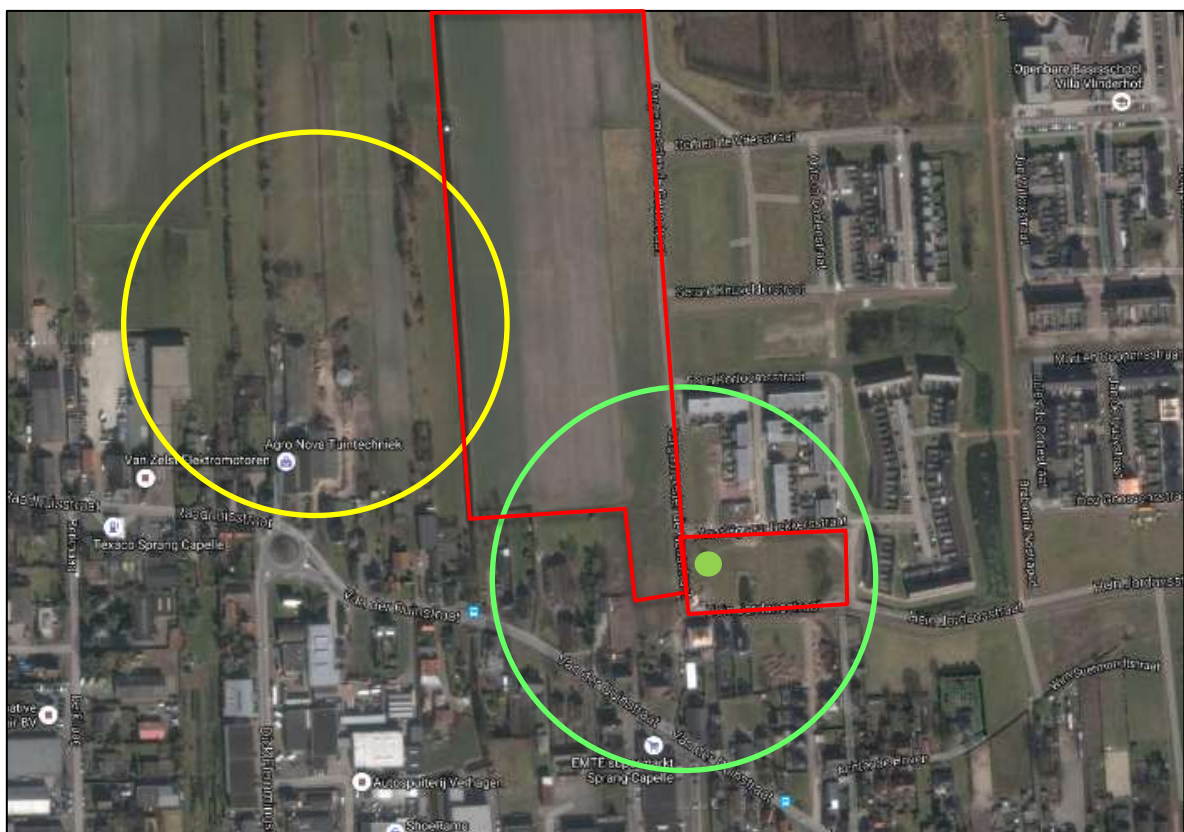
Omdat compensatie nodig is voor de steenuil, is gebruik gemaakt van de lokale expertise van de steenuilenwerkgroep. In samenwerking met de steenuilenwerkgroep zijn zoekgebieden bepaald, waar voor de steenuil geschikt leefgebied gecreëerd kan worden door middel van het plaatsen van nestkasten.

4 BESCHRIJVING ONDERZOEKSRESULTATEN

In het kader van het project zijn diverse ecologische onderzoeken uitgevoerd. De belangrijkste resultaten van deze onderzoeken zijn onderstaand, per soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd, uiteengezet. Voor een meer uitgebreide omschrijving wordt verwezen naar de rapportages in bijlage 2 en -3.

4.1 Steenuil

Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar steenuil is geconcludeerd dat twee territoria van steenuil aanwezig zijn in- en in de directe omgeving van de deelgebieden 'Lommerijk' en 'Zuid'. Het zuidelijke territorium heeft zeker overlap met de deelgebieden, het noordelijke territorium heeft mogelijk beperkte overlap met deelgebied 'Lommerijk'. In onderstaande figuur is de ligging van de territoria ten opzichte van de deelgebieden indicatief ingetekend. Ter plaatse van het zuidelijke territorium bevindt zich een knotwilg welke als vaste rust- en verblijfplaats functioneert. Ter illustratie zijn onderstaand enkele foto's opgenomen van het zuidelijke territorium.

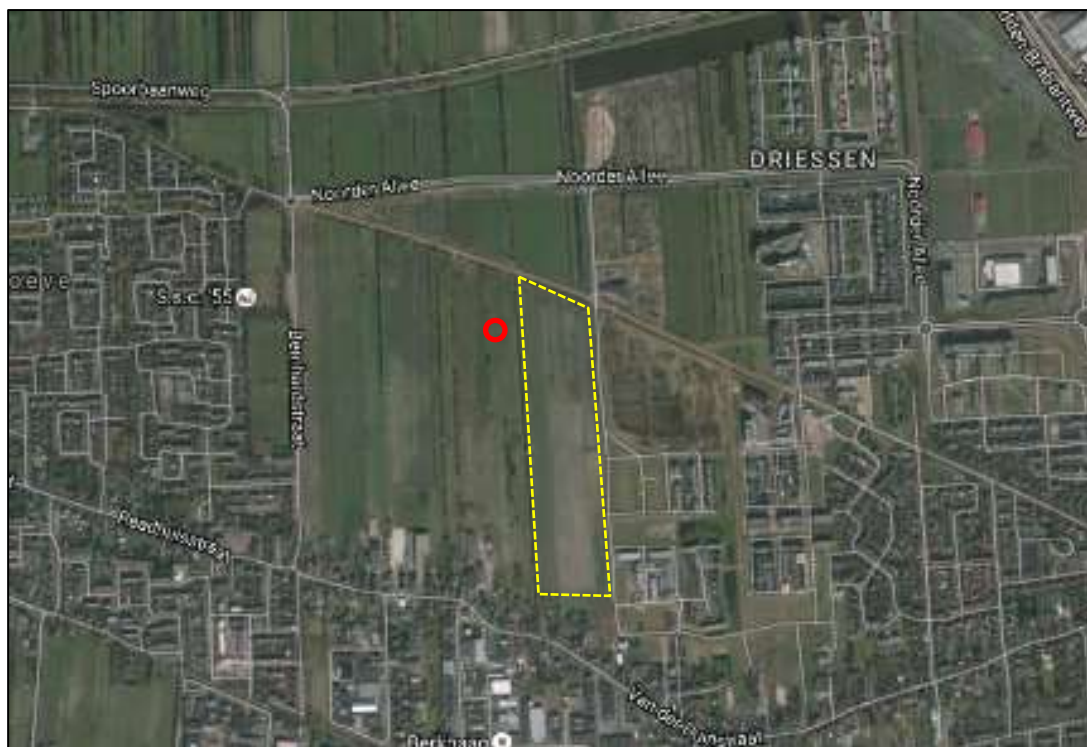
Figuur 4.1. Territoria van steenuil (cirkels indicatief ingetekend) en ligging projectgebieden (rood omlijnd). Met een groene stip is de wilg aangegeven.

Foto 1,2,3. Steenuil (rood omcirkeld) in de omgeving van de wilg.

4.2 Buizerd

Circa 40 meter ten westen van deelgebied 'Lommerijk' is een nestlocatie van buizerd aangetroffen. Vastgesteld is dat de akker ter plaatse van het toekomstige 'Lommerijk' onderdeel vormt van het foerageergebied (de vogel sloeg een prooi op de grond) en daarmee het functionele leefgebied.

Figuur 4.2. Locatie buizerdnest (rode cirkel) ten opzichte van deelgebied 'Lommerijk' (gele stippellijn).

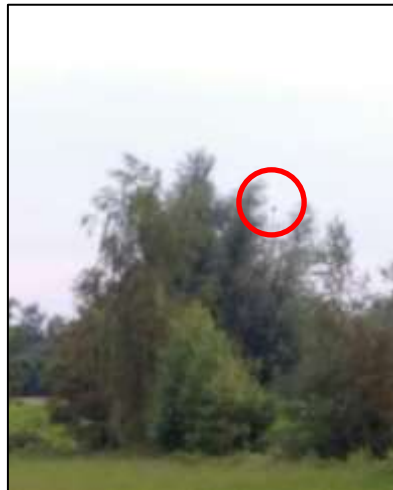

Foto 4 en 5. Postende buizerd in nestboom, circa 40 meter ten westen van deelgebied 'Lommerijk'.

4.3 Poelkikker

In het slotensysteem ter plaatse van deelgebied 'Noord' zijn poelkikkers op gehoor waargenomen (vermoedelijk enkelen tot enkele tientallen exemplaren). De dieren riepen niet specifiek vanuit één locatie. Ook de sloten buiten het plangebied zijn geschikt voor poelkikker. Het gebied waaruit de kooractiviteit afkomstig was is in onderstaande figuur ingetekend, net als de te dempen sloten.

Figuur 4.3. Gebied waarbinnen kooractiviteit van poelkikker is waargenomen (blauw omlijnd), te dempen sloten (gele lijnen) ten opzichte van deelgebied 'Noord' (rood omlijnd).

5 TOETSING AAN DE NATUURWETGEVING

5.1 Beoordeling effecten geplande ingreep op de beschermde soorten

In deze paragraaf zijn de bevindingen van het onderzoek getoetst aan de vigerende natuurwetgeving en is ingegaan op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten. De wijze van mitigeren om schade te voorkomen of beperken is beschreven in hoofdstuk 6.

5.1.1 Steenuil

Betekenis plangebied voor de steenuil

De bevindingen van het onderzoek duiden erop dat een koppeltje steenuilen een vast territorium heeft ter plaatse van deelgebieden 'Lommerijk' en 'Zuid'. De boom (wilg) in deelgebied 'Zuid' vormt daarbij een vaste verblijfplaats. Een daadwerkelijk nest is niet gevonden, omdat de boom niet volledig van binnen te inspecteren is. Echter het gedrag van de vogels (fel alarmeren) vormt hiervoor wel een zeer sterke indicatie en kan als nest-indicerend gedrag worden beschouwd.

Daarnaast is een tweede territorium aanwezig, circa 350 meter ten westen. Dit territorium heeft mogelijk overlap met deelgebied 'Lommerijk'. De akker in deelgebied Lommerijk heeft echter een zeer beperkte betekenis als foerageergebied en kan niet als een essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving worden beschouwd. Er is voldoende geschikt foerageergebied ten noorden en noordwesten aanwezig voor het noordelijke territorium.

Korte termijn effecten (kwaliteit)

De voorgenomen ontwikkeling heeft tot gevolg dat het steenuilenterritorium ter plaatse van deellocatie Zuid verdwijnt. De vaste rust- en verblijfplaats verdwijnt en het omliggende leefgebied/foerageergebied wordt volgebouwd met woningen. Daarbij neemt de aanwezigheid van menselijke activiteit aanzienlijk toe. Dit geldt zowel voor de inrichtingsfase (bouwrijp maken en realiseren woningen) als in de toekomstige fase (gebruik woonwijk door bewoners). Dit betekent dat het plangebied ongeschikt wordt als leefgebied voor het steenuilenpaar en dat dit territorium verdwijnt. Voor het aangrenzende noordelijke territorium aan de westzijde van het plangebied heeft de voorgenomen ontwikkeling geen effecten, omdat zowel de vaste rust- en verblijfplaats als de functionele leefomgeving voor dit territorium niet wordt aangetast.

Lange termijn effecten (kwantiteit)

Zoals eerder beschreven wordt het leefgebied van territorium in deellocatie Zuid ongeschikt door de woningbouw. Dit betekent dat de gunstige staat van instandhouding op lokale schaal wordt aangetast in het geval geen mitigerende maatregelen worden genomen. Door de nieuwbouw en het al bezette territorium ten noordwesten, kan het betreffende steenuilenpaar niet uitwijken.

Gevolgen Flora- en faunawet

De voorgenomen ontwikkelingen (woningbouw) ter plaatse van de deelgebieden 'Lommerijk' en 'Zuid' hebben tot gevolg dat het zuidelijke territorium van steenuil verdwijnt. Een vaste rust- en verblijfplaats verdwijnt en het geschikte leef-/jachtgebied wordt ingrijpend verkleind. Vaste verblijfplaatsen van steenuil hebben een jaar rond beschermde status, waarbij tevens het omliggende functionele leefgebied beschermd is. Dit houdt in dat de voorgenomen ontwikkelingen in strijd zijn met de Flora- en faunawet, en dat hiervoor ontheffing nodig is.

De steenuil is opgenomen in de Vogelrichtlijn. Dit betekent dat een ontheffing alleen verleend kan worden op basis van een belang dat is genoemd in artikel 9 van de Vogelrichtlijn. De in het genoemde artikel vermelde belangen zijn niet van toepassing op het project. Het belang ruimtelijke ontwikkeling is wel van toepassing op de

voorgenomen ontwikkeling. Dit belang genoemd in artikel 2, van het Besluit Vrijstelling Beschermde Soorten, kan wel aan een ontheffingsaanvraag ten grondslag liggen, wanneer geen sprake is van verstoring met wezenlijke invloed op de beschermde soort.

Door het nemen van mitigerende maatregelen en het aanbieden van alternatieve nestgelegenheid (zie hoofdstuk 6 van het Activiteitenplan) in geschikt alternatief leefgebied wordt schade aan individuen voorkomen en blijft de functionaliteit van het leefgebied behouden. Hierdoor is geen sprake van een wezenlijke invloed op de gunstige staat van instandhouding en is het belang ruimtelijke ontwikkeling van toepassing.

5.1.2 Buizerd

Betekenis plangebied voor de buizerd

Het plangebied maakt deel uit van het functionele leefgebied van het paartje buizerds dat circa 40 meter ten westen een nestlocatie heeft. Het plangebied wordt daarbij gebruikt om te foerageren. De buizerd heeft een vrij groot territorium dat bestaat uit open en half open landschap. In dit geval vormen de direct omliggende landbouwgronden en graslanden onderdeel van het functionele leefgebied, waaronder ook de akker in deelgebied 'Lommerijk'. Daarbij zijn naar verwachting ook de westelijk en noordelijk gelegen gronden onderdeel van het functionele leefgebied.

Korte termijn effecten (kwaliteit)

Op de korte termijn zorgt de aanleg van de woonwijk mogelijk voor verstoring van het aanwezige buizerdnest door menselijke activiteit. Door mitigerende maatregelen te nemen wordt verstoring zoveel mogelijk voorkomen (zie hoofdstuk 6). Het is niet volledig uit te sluiten dat het buizerdpaar vanwege mogelijke verstoring een nieuwe nestlocatie zoekt. Uit de omgevingscheck blijkt dat het broedpaar een alternatieve plek kan vinden in de omgeving, bijvoorbeeld in een boom meer ten westen van de huidige locatie. Er zijn meerdere geschikte bomen aanwezig in de lijnvormige structuren (noord-zuid georiënteerd) ten westen en noorden van het plangebied, zie hiervoor ook figuur 4.2 in hoofdstuk 4.

Lange termijn effecten (kwantiteit)

Op de lange termijn blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig in de directe omgeving van de nestlocatie. Door in de permanente inrichting van het plangebied rekening te houden met de aanwezigheid van de nestlocatie wordt verstoring zoveel mogelijk beperkt. Zoals bovenstaand is omschreven is het echter niet volledig uit te sluiten dat het buizerdpaar te veel verstoring ondervindt en alsnog een nieuwe broedlocatie zoekt.

Gevolgen Flora- en faunawet

De buizerd is opgenomen in de Vogelrichtlijn. Dit betekent dat een ontheffing alleen verleend kan worden op basis van een belang dat is genoemd in artikel 9 van de Vogelrichtlijn. De in het genoemde artikel vermelde belangen zijn niet van toepassing op het project. Het belang ruimtelijke ontwikkeling is wel van toepassing op de voorgenomen ontwikkeling. Dit belang genoemd in artikel 2, van het Besluit Vrijstelling Beschermde Soorten, kan wel aan een ontheffingsaanvraag ten grondslag liggen, wanneer geen sprake is van verstoring met wezenlijke invloed op de beschermde soort.

Verstoring van het buizerdpaar is op voorhand niet volledig uit te sluiten. Hiervoor wordt ontheffing aangevraagd. Doordat voldoende geschikt leefgebied overblijft waarin het buizerdpaar indien aan de orde een nieuwe nestlocatie kan vinden, is er geen sprake van wezenlijk invloed op de staat van instandhouding.

5.1.2 Poelkikker

Betekenis plangebied voor poelkikker

Het slotenstelsel ter plaatse van deelgebied 'Noord' maakt deel uit van het leefgebied van poelkikker. Poelkikker komt in de omgeving voor, onder andere in het noordelijk gelegen Natura 2000-gebied 'Langstraat' (op circa 1

kilometer afstand gelegen). De verwachting is dat de dieren zich in een groter gebied ophouden en zich verplaatsen binnen dit gebied. De twee te dempen sloten ter plaatse van deelgebied 'Noord' zijn hier slechts een klein onderdeel van.

Korte termijn effecten (kwaliteit)

Op de korte termijn is het niet uit te sluiten dat bij het dempen van de sloten individuen van poelkikker worden verstoord of gedood. Door mitigerende maatregelen te treffen wordt verstoring zoveel mogelijk beperkt (zie hoofdstuk 6). Daarnaast verdwijnt met het dempen van de sloten en het bebouwen van het grasland leefgebied van de soort.

Lange termijn effecten (kwantiteit)

Door de voorgenomen ontwikkeling verdwijnt een klein deel van het leefgebied van poelkikker. Echter is er voldoende alternatief geschikt leefgebied aanwezig in de directe en wijde omgeving. Het stelsel van watergangen dat grenst aan het plangebied blijft behouden en biedt de mogelijkheid om naar watergangen/sloten te verplaatsen die daarmee in verbinding staan (zie ook figuur 5.1). Bovendien worden in de nieuwe woonwijk ook waterpartijen/-gangen aangelegd die, mits ze een natuurlijk karakter krijgen, een functie kunnen vervullen voor de amfibieën. Dit dient nog nader uitgewerkt te worden in een later stadium.

Figuur 5.1. geschikte sloten (blauwe lijnen) die in verbinding staan met de te dempen sloten (gele lijnen).

Gevolgen Flora- en faunawet

De poelkikker is opgenomen in de Habitatrictlijn. Dit betekent dat een ontheffing alleen verleend kan worden op basis van een belang dat is genoemd in artikel 16 van de Habitatrictlijn. De in het genoemde artikel vermelde belangen zijn niet van toepassing op het project. Het belang ruimtelijke ontwikkeling is wel van toepassing op de voorgenomen ontwikkeling. Dit belang genoemd in artikel 2, van het Besluit Vrijstelling Beschermden Soorten, kan wel aan een ontheffingsaanvraag ten grondslag liggen, wanneer geen sprake is van verstoring met wezenlijke invloed op de beschermde soort.

Doordat een klein deel van het leefgebied van poelkikker wordt aangetast, en het niet uit te sluiten is dat individuen verstoord of gedood worden wordt ontheffing aangevraagd. Er blijft echter voldoende geschikt leefgebied

aanwezig in de directe omgeving en mogelijk vormt de nieuw aan te leggen woonwijk ook geschikt leefgebied. Hierdoor is er geen sprake van wezenlijk invloed op regionale staat van instandhouding van de soort.

5.2 Verantwoording effectenstudie

Alle ecologische onderzoeken die in het kader van dit project zijn uitgevoerd, zijn uitgevoerd door de deskundige ecologen van BTL Advies. De ecologen van BTL Advies hebben ruime ervaring in onderzoek en advisering op het gebied van natuurwetgeving en voldoen aan de officiële criteria van 'deskundige ecooloog', zoals onderstaand en op de informatie site van de Rijksoverheid (www.rvo.nl) beschreven. Daarnaast is BTL Advies aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus dat zorg draagt voor kwaliteitsborging.

Een deskundige ecooloog voldoet aan één of meerdere van de volgende eisen:

- Heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij Nederlandse organisaties als de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

BTL Advies voert soortgerichte onderzoeken uit conform de meest recente protocollen / inventarisatiehandleidingen, zie ook onder hoofdstuk 2.

6 ACTIVITEITENPLAN: WIJZE VAN ZORGVULDIG HANDELEN

In dit hoofdstuk is beschreven welke maatregelen benodigd zijn en op welke wijze deze uitgevoerd moeten worden om voldoende zorgvuldig te handelen. Op deze wijze wordt de gunstige staat van instandhouding van de voorkomende beschermde soorten niet aangetast.

6.1 Zorgvuldig handelen tijdens uitvoeringsfase

Werken buiten de meest kwetsbare perioden

Een belangrijk aspect bij het nemen van mitigerende maatregelen is het rekening houden met de meest kwetsbare periode van soorten. De meest kwetsbare periode betreft de broedperiode / voortplantingsperiode. Door werkzaamheden buiten deze periode uit te voeren of in elk geval te starten buiten de broedperiode, wordt verstoring van voortplanting van de soorten zoveel mogelijk voorkomen. Onderstaand zijn de gevoelige perioden per soort aangegeven.

Broedperiode steenuil: februari t/m juli

Broedperiode buizerd: februari t/m augustus

Voortplantingsperiode poelkikker: medio maart t/m medio september

Per soort betekent dit voor de uitvoering het volgende:

Steenuil

Het ongeschikt maken van de verblijfplaats (de knotwilg) dient uiterlijk plaats te vinden in januari 2017.

Buizerd

De werkzaamheden in het kader van de aanleg van de woonwijk dienen of vóór februari 2017 of na augustus 2017 aan te vangen. Bij aanvang vóór februari 2017 kan het buizerdpaar tijdig wennen aan de menselijke activiteit alvorens ze beginnen met broeden. Als de buizerd eenmaal broedt, moet extra voorzichtig worden omgegaan met versturende werkzaamheden, ook als vooraf gewinning heeft plaatsgevonden. Indien blijkt dat werkzaamheden tijdens de broedperiode worden uitgevoerd, worden alle werkzaamheden binnen een straal van 100 meter van het buizerdnest voorgelegd aan een deskundig ecooloog. Deze beoordeelt of de voorgenomen werkzaamheden een effect kunnen hebben op de broedende buizerd en of aanvullende mitigerende maatregelen moeten worden genomen om verstoring te voorkomen. Indien nodig wordt de nestlocatie door een deskundig ecooloog gemonitord op tekenen van verstoring. Indien dit aan de orde is worden de werkzaamheden uitgesteld of gefaseerd uitgevoerd, afhankelijk van de bevindingen van de ecooloog.

In de nieuwe situatie bevindt zich een groene zone tussen de Sprangse sloot en het fietspad. Tijdens de fase van uitvoering wordt deze zone zo min mogelijk betreden door mens en machine/materieel (ook niet als tijdelijke opslag) en wordt verruiging door vegetatie toegestaan. Op deze manier fungeert de strook als 'natuurlijke' bufferzone tussen de nestlocatie en de woningbouw en wordt eventuele visuele verstoring beperkt.

Poelkikker

De planning van de woningbouw is nog niet bekend, en zal op de langere termijn (in de komende 5 jaar) plaatsvinden. Het dempen van de betreffende sloten dient plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode. Het

dempen geschiedt onder begeleiding van een ter zake deskundige ecooloog. Daarbij worden aanwezige amfibieën weggevangen en uitgezet in geschikt oppervlaktewater buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Inzet kunstverlichting tijdens uitvoeringsfase (zowel tijdens bouwrijp maken als realisatie woonhuizen)

Tijdens de uitvoering worden voor zover bekend geen werkzaamheden 's nachts uitgevoerd. Wel kan kunstverlichting nodig zijn voor de opslag van materieel en materiaal. Deze kunstverlichting moet zodanig worden geplaatst dat de omgeving zo min mogelijk onderhevig is aan lichtverstrooiing. Dit kan bijvoorbeeld worden voorkomen door lichtstralen naar beneden te richten en niet op water te richten (i.v.m. reflectie). Daarnaast wordt de locatie voor opslag bewust gekozen, namelijk zo ver mogelijk van het buizerdnest.

6.2 Zorgvuldig handelen t.b.v. toekomstige inrichting

Aanbieden alternatieven nestplaatsen steenuil in geschikt leefgebied

Ten behoeve van de compensatie van het zuidelijke territorium van het steenuilenpaar, zijn in overleg met de steenuilenwerkgroep en de gemeente verschillende zoekgebieden aangewezen. Belangrijke criteria hierbij waren dat het compensatiegebied de landschappelijke kenmerken (habitateisen steenuil) bevat om geschikt leefgebied te vormen en dat het gebied voor de langere termijn geschikt blijft (geen ruimtelijke ontwikkelingen gepland op termijn). Ook mag het gebied niet al bezet zijn door een ander steenuilenpaar. Op basis hiervan is de keuze gemaakt om onderscheid te maken in twee typen compensatie, namelijk compensatie dichtbij en compensatie op grotere afstand. Onderstaand is dit beschreven.

Type 1: compensatie betreffende steenuilenpaar (compensatie dichtbij)

Voor de compensatie van het steenuilterritorium is in eerste instantie, zoals in de soortenstandaard is voorgeschreven, naar de directe omgeving gekeken. De steenuilenwerkgroep heeft hiertoe een inspectie uitgevoerd naar geschikte terreinen. Daaruit volgend is het zoekgebied in figuur 6.1 als meest geschikte gebied in de directe omgeving aangewezen. Het is gelegen op circa 300 tot 500 meter afstand en bestaat uit (boeren)erven en heeft een zekere binding met buitengebied. Wat betreft terreinkenmerken (o.a. openheid, type bebouwing) is het vergelijkbaar met het huidige territorium. Ten behoeve van de compensatie zal de steenuilenwerkgroep bewoners in dit zoekgebied benaderen om hier vervolgens 3 steenuilkasten te plaatsen.

Figuur 6.1. Zoekgebied te plaatsen steenuilkasten (geel omcirkeld), ten opzichte van huidige territorium (rood omcirkeld).

Uit de inspectie van de steenuilenwerkgroep blijkt echter ook dat het gebied niet optimaal geschikt is vanwege de aanwezigheid van maisvelden. Deze dragen niet bij aan de functionele leefomgeving van de steenuil. Er is echter geen geschikt potentieel leefgebied (dat duurzaam in stand kan worden gehouden) aanwezig op relatief korte afstand van het huidige territorium. Om deze reden is in overleg met de werkgroep besloten om naast deze compensatie op korte afstand, ook een drietal kasten te plaatsen op een geschikte locatie op grotere afstand (type 2).

Type 2: Versterken bestaande netwerk aan steenuilterritoria (compensatie op grotere afstand)

Dit betreft zoekgebieden die bijdragen aan de duurzame instandhouding van de regionale steenuil populatie. Deze gebieden bevinden zich binnen het bestaande duurzame netwerk van territoria, maar zijn nog niet in gebruik genomen. Het gaat om locaties die door de steenuilenwerkgroep als geschikt leefgebied zijn bevonden, waar door middel van het plaatsen van nestkasten een nieuw territorium kan ontstaan. Hierdoor ontwikkelt zich een aaneengesloten netwerk aan steenuilterritoria zodat de weerbaarheid van de populatie groter wordt c.q. de kwetsbaarheid kleiner. Door het netwerk aan geschikte gebieden kunnen jonge steenuilen relatief gemakkelijk een nieuw territorium vinden, wat ten goede komt van de duurzame instandhouding van de populatie. Op deze manier heeft het opheffen van het bestaande territorium geen negatief effect op de regionale draagkracht (instandhouding) van de populatie steenuilen.

Door de steenuilenwerkgroep is in beeld gebracht welke steenuilterritoria in de omgeving aanwezig zijn en waar zich geschikte gebieden bevinden welke zich lenen voor het plaatsen van nieuwe nestkasten. Zoals boven is beschreven is gekozen voor versterking van het bestaande netwerk aan territoria, ten behoeve van de duurzaamheid van de compensatiemaatregel. Dit netwerk/kerngebied bevindt zich op circa 2 tot 3 km afstand ten westen van deelgebied 'Zuid'. Het betreft het buitengebied ten westen van Vrijhoeve en Sprang-Capelle. Figuur 6.2 laat de globale ligging ten op zichte van het plangebied (deelgebied 'Zuid') zien.

Figuur 6.2. Ligging kerngebied steenuilpopulatie (groene cirkel) ten opzichte van territorium in deelgebied 'Zuid' (gele cirkel).

Onderstaande figuur 6.3 laat zien welke nestkasten binnen het netwerk in gebruik zijn (geweest) (blauwe en groene stippen) en welke gebieden geschikt zijn voor het plaatsen van nieuwe nestkasten (rode stippen). Ten behoeve van de compensatie zijn twee zoekgebieden aangewezen voor het plaatsen van nieuwe nestkasten.

Daarbij is gekozen voor de locaties die het dichtstbij het plangebied gelegen zijn (circa 2-3 km). De steenuilenwerkgroep zal bewoners binnen deze zoekgebieden benaderen om in totaal 3 nestkasten te plaatsen (binnen één zoekgebied). De ervaring van de werkgroep is dat mensen in de regio graag bereid zijn hier aan mee te werken. Mocht onverhoopt blijken dat medewerking niet wordt verleend, dan zal binnen een nieuw zoekgebied gezocht worden naar geschikte locaties (dat wil zeggen binnen de overige rode stippen in figuur 6.3).

Figuur 6.3. Overzicht nestkasten steenuil in gebied ten westen van het plangebied. Blauwe stippen = bezet in 2016, groene stippen = niet bezet in 2016, een aantal wel bezet in voorgaande jaren, rode stippen = onbewoonde locaties die geschikt zijn voor het plaatsen van nieuwe nestkasten. Aangewezen zoekgebieden zijn rood omcirkeld.

Afstemming inrichting woonwijk op nestlocatie buizerd

De woonwijk met bijbehorende fietspad aan de westzijde komt op circa 50 meter afstand te liggen van de nestlocatie van buizerd. Daar tussen bevindt zich de Sprangse sloot. Tussen het fietspad en de Sprangse sloot worden plekgewijs bomen geplant. Om een extra barrière tussen fietsende mensen en het buizerdnest te creëren worden ter hoogte van het buizerdnest langs het fietspad bomen geplaatst. Hierdoor wordt visuele verstoring van fietsende of lopende mensen beperkt.

Afstemming inrichting woonwijk 'Noord' op poelkikker

In de nieuwe woonwijk ter plaatse van deelgebied 'Noord' worden maatregelen genomen waardoor het gebied in potentie geschikt blijft voor poelkikker. De detailuitwerking van de stedenbouwkundige opzet en inrichting van de woonwijk moet nog plaatsvinden. Bij het ontwerp van waterpartijen/watergangen wordt rekening gehouden met de volgende aandachtspunten, gebaseerd op de soortenstandaard 'Poelkikker' (bron: RVO):

- aanleg van een ondiepe oeverzone, bijvoorbeeld in de vorm van een natuurvriendelijke oever, of meer in zijn algemeenheid een flauwe of ondiepe waterhoudende oever.
- het vervangende water mag niet te klein zijn in verband met het risico van een te snelle verlanding, bijvoorbeeld bij een poel moet de doorsnede minimaal 20 meter bedragen.

- de oever moet zacht glooiend zijn met een helling van 1:2 tot 1:5.
- er moet op minimaal 1/3 deel van het landdeel van de oever vegetatie met kruidachtigen en grasachtigen aanwezig zijn.

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een gesloten rioleringsstelsel voor vuil water. Dit betekent dat in de woonwijk geen open putten aanwezig zijn, waarin amfibieën terecht kunnen komen. Afvang van hemelwater vindt plaats door onder andere het aanleggen van een wadi.

6.3 Deskundige betrokkenheid

Bij het uitvoeren van alle mitigerende en compenserende maatregelen wordt een ter zake kundige/ecoloog betrokken. Deze voert de ecologische begeleiding voorafgaand en tijdens de uitvoering van de voorgenomen ontwikkeling uit. De deskundige ecoloog voldoet aan de eisen zoals deze worden beschreven op de site van www.rvo.nl (zie ook paragraaf 5.2). Daarnaast is de lokale steenuilenwerkgroep betrokken bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten, bij de aanwijzing van de alternatieve leefgebieden en de plaatsing van de nestkasten.

BRONNEN

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard buizerd, versie 2.0.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard poelkikker, versie 2.0.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard steenuil, versie 2.0.

BIJLAGE 1: BESCHERMINGSKADER

De bescherming van soorten en hun leefgebieden is geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en op nationaal niveau verankerd in de Flora- en faunawet en de vernieuwde Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, richt zich op de bescherming van daartoe aangewezen gebieden, het beheer en het voorkomen van bepaalde schadelijke handelingen. In deze gebieden, bestaande uit Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten, staat instandhouding van soorten en systemen voorop.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG) richt zich op de bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder van de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Er zijn 77 gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. Deze gebieden maken onderdeel uit van Natura 2000, het Europese initiatief van een duurzaam ecologisch netwerk van natuurgebieden in Europa. De richtlijn stelt nadere regels voor de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) richt zich op de instandhouding van natuurlijke habitats en habitats van soorten en de bescherming van plant- en diersoorten, met uitzondering van vogels. In bijlage I van de Habitatrichtlijn worden speciale beschermingszones aangewezen voor kwetsbare, bedreigde of zeldzame habitattypen. Bijlage II van de Habitatrichtlijn vermeldt de kwetsbare, bedreigde of zeldzame dier- en plantensoorten die beschermd moeten worden door speciale beschermingszones aan te wijzen. Op dit moment staan in totaal 141 gebieden op de nominatie voor aanwijzing als Habitatrichtlijngebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Door grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in Nederland veel natuurgebieden en verbindingen tussen deze gebieden verloren gegaan. Om deze reden is de EHS in werking gesteld om enerzijds bestaande verbindingen te beschermen en anderzijds om nieuwe verbindingen te creëren. Op deze manier wordt een goed functionerend netwerk tussen natuurgebieden gerealiseerd.

Om de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vorm te geven, geldt de “nee, tenzij”- benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

De ecologische waarden en kenmerken zijn gelijk aan de beheertypen zoals vastgelegd op de beheertypenkaart en de ambitiekaart van het natuurbeheerplan van de provincie Noord-Brabant.

Flora- en faunawet

De soortenbeschermingsaspecten uit de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet (Stb. 1998,402) richt zich op de bescherming van planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden. Uitgangspunt is het ‘nee, tenzij’ beginsel.

Alle inheemse zoogdieren (uitgezonderd bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle inheemse vogelsoorten, alle amfibieën en reptielen, een aantal vissen, plantensoorten en andere diersoorten zijn bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) (Stb. 2000,523) beschermd.

In februari 2005 is een AMvB in werking getreden. Hierin zijn onder andere een aantal algemene soorten opgenomen, die onder bepaalde voorwaarden, een vrijstelling hebben gekregen voor artikelen 8 tot en met 12. Vanaf dat moment wordt gewerkt met drie beschermingscategorieën:

- **algemene beschermde soorten (tabel 1):** voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze vrijgesteld van een ontheffingsaanvraag. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).
- **overige beschermde soorten (tabel 2):** Voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze soorten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een goedgekeurde gedragscode. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets). Geen gedragscode betekent geen vrijstelling voor deze categorie.
- **streng beschermde soorten (tabel 3):** Dit zijn alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV) van de Europese Vogelrichtlijn (bijlage 1) en de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen inheemse dier- en plantsoorten. Negatieve effecten op streng beschermde soorten moeten door middel van compensatie teniet worden gedaan. Voor uitvoering van werkzaamheden die strijdig zijn met de Flora- en faunawet kan ontheffing worden aangevraagd (artikel 75, lid 5 & lid 6, sub C en artikel 2, derde lid van het Besluit vrijstelling beschermde plant- en diersoorten).

Vogels

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Dit geldt voor een relatief klein aantal soorten. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat deze het nest eenmalig gebruiken, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik van vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten.

Voor het verstoren van broedende vogels kan geen ontheffing worden verkregen. Werkzaamheden mogen alleen worden uitgevoerd, wanneer geen in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Rond in gebruik zijnde nesten geldt een rustzone waarbinnen geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd totdat de vogels hun nest vanzelf weer hebben verlaten, dat wil zeggen nadat het broedsel is afgerond of de jongen zijn groot gebracht.

De lijst met jaarrond beschermde soorten is in augustus 2009 aangepast. Op de volgende categorieën van de vaste nesten gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
4. Vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn om zelf een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die in deze categorie vallen zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten en ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Het gaat hier weliswaar om nesten van vogels die regelmatig terugkeren naar de plaats waar deze soorten het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats is verdwenen, zich elders te vestigen.

Rode Lijst soorten

Voor de soortengroepen planten, vogels, amfibieën en reptielen, zoogdieren, zoetwatervissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, korstmossen en paddenstoelen zijn lijsten vastgesteld met daarop vermeld de met uitsterven bedreigde en kwetsbare soorten, de zogenaamde Rode Lijsten. Deze zijn per soortgroep gepubliceerd in de Staatscourant.

Echter, op dit moment heeft plaatsing op de Rode Lijst geen juridische beschermde status. Voor Rode Lijstsoorten geldt zodoende geen ontheffingsplicht, tenzij de Flora- en faunawet op de soort van toepassing is en zodoende de bescherming van de Flora- en faunawet geldt. In de uit te voeren werkzaamheden wordt met de algemeen geldende zorgplicht voor planten en dieren -voor zover dat mag worden verwacht- rekening gehouden. Op iedere burger rust de zorgplicht om binnen vermogen deze soorten te beschermen en te behouden.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

BIJLAGE 2: RAPPORTAGE FLORA- EN FAUNAONDERZOEK

BTL

Advies

Gemeente Waalwijk
T.a.v. J.J.M. Vermeer
Postbus 10150
5140 GB Waalwijk

Behandeld door: S. de Klepper
Email : stefan.d.klepper@btl.nl

Ons kenmerk : 16.171/SdK/226055
Datum : 10 maart 2016
Betreft : Resultaten flora- en faunaonderzoek diverse locaties Landgoed
Driessen, gemeente Waalwijk

BTL Advies B.V.
Vestiging Oisterwijk

Parklaan 1
5061 JV Oisterwijk
Postbus 385
5060 AJ Oisterwijk

T 013 529 95 55
F 013 529 95 50
E advies@btl.nl
I www.btladvies.nl

Van Lanschot
NL56 FVLB 0225 7203 37
BIC FVLBNL22
KvK 16057550
BTW NL0078.49.175.B.01

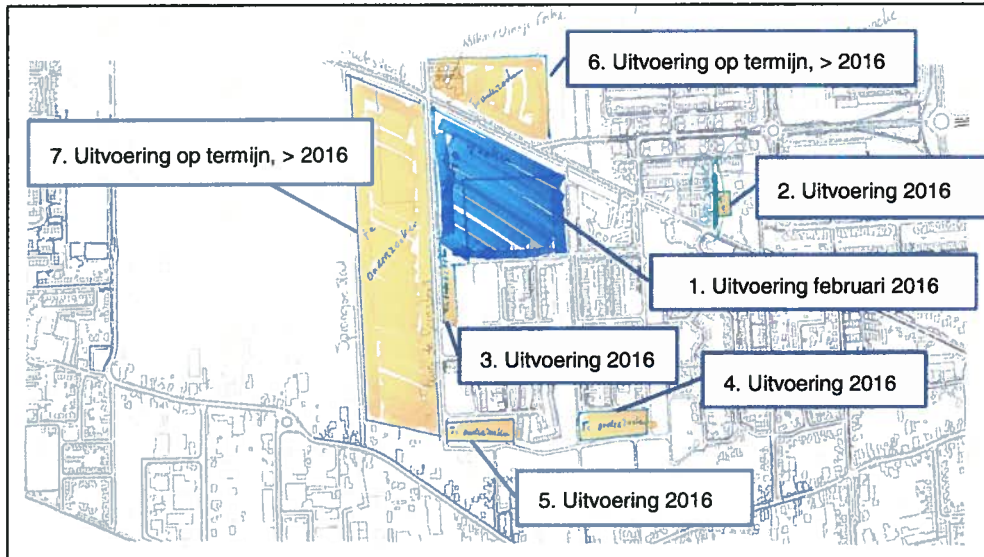
Geachte heer Vermeer,

Hierbij ontvangt u per briefrapportage de bevindingen van het door ons uitgevoerde flora- en faunaonderzoek op enkele locaties ter plaatse van Landgoed Driessen ten westen van Waalwijk. Het plangebied is beoordeeld op de aanwezigheid van- en betekenis voor beschermde plant- en diersoorten. In april 2011 en juli 2013 is één van de locaties eerder onderzocht. Het gaat om de locatie 'Villa C' (locatie 1 in figuur 1). Daarnaast is eveneens een gebied direct ten westen van locatie 2 in figuur 1 onderzocht ('Onder de Molen'). Voor de resultaten van deze eerder uitgevoerde onderzoeken wordt verwezen naar de briefrapportage van 24 juli 2013 (kenmerk 13.0841/TZ/223157).

In deze briefrapportage is eerst een korte omschrijving van het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling gegeven, gevolgd door de werkwijze van het onderzoek. Vervolgens is ingegaan op de resultaten van het onderzoek. Aansluitend is geconcludeerd op welke wijze omgegaan moet worden met de (mogelijk) voorkomende beschermde soorten.

Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied is gelegen aan de westkant van Waalwijk. Men is voornemens hier nieuwbouw (woningen) te realiseren. De te onderzoeken gebieden heeft u in uw mail van 28 januari op een plattegrond ingetekend. Deze afbeelding is onderstaand weergegeven (figuur 1). Ter plaatse van het blauw ingekleurde gebied (locatie 1) is men voornemens in februari te starten met de werkzaamheden. Bij de overige locaties is in tekstvakken weergegeven wat de voorgenomen planning is.

Figuur 1. Ligging plangebied (gearceerde locaties).

Werkwijze

Onderstaand is de werkwijze van zowel het flora- en faunaonderzoek omschreven.

Flora- en faunaonderzoek

Het flora- en faunaonderzoek bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds is een bronnen- en literatuuronderzoek uitgevoerd. Dit omvat een studie naar de actuele waarden en betekenis van het plangebied voor beschermde soorten. Daarbij is het eerder door ons uitgevoerde flora- en faunaonderzoek ter plaatse van Landgoed Driessen (2013) geraadpleegd. Daarnaast zijn ter aanvulling o.a. verspreidingsatlassen en waarnemingenverslagen geraadpleegd. Op basis van de bekende verspreiding in combinatie met de topografische en landschappelijke ligging van het plangebied, is beoordeeld in hoeverre het plangebied een betekenis kan hebben voor de gemelde soorten.

Anderzijds is een biotooptoets uitgevoerd. Dit betreft een veldbezoek met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnen- en literatuuronderzoek zijn in het veld getoetst en indien nodig aangevuld. Op het moment dat de biotooptoets is uitgevoerd, waren niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratierouten vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Voor planten is gelet op de vegetatiestructuur en abiotische omstandigheden van de groeiplaats.

Op deze manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die niet zijn waargenomen gedurende de biotooptoets, maar desondanks toch mogelijk kunnen voorkomen ter plaatse van het plangebied.

Advies

Onderzoeksresultaten

De resultaten van de literatuurstudie en de biotooptoets zijn hieronder weergegeven. De resultaten bevestigen de uitkomsten voor de eerder onderzochte gebiedsdelen.

Bronnen- en literatuuronderzoek

Het bronnen- en literatuuronderzoek is, op basis van het eerder uitgevoerde onderzoek en de terreinkenmerken van het plangebied, gericht op de soortgroepen vogels, zoogdieren, vleermuizen, planten, vissen en amfibieën. Er is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- BTL Advies, 24 juli 2013. Briefrapportage quickscan flora- en faunaonderzoek Landgoed Driessen.
- Werkatlas zoogdieren van Noord-Brabant (Zoogdierverseniging, gegevens tot eind 2010)
- Vogelatlas SOVON (Vogelatlas.nl, waarnemingen maart 2013 t/m 2015)
- RAVON Waarnemingenoverzicht 2014 (ravon.nl)
- Vissenatlas Noord-Brabant, 2010 (gegevens 2000-2009)
- FLORON verspreidingsatlas, gegevens vanaf 2010 (verspreidingsatlas.nl)
- waarnemingen van Waarneming.nl (ter aanvulling, waarnemingen in gemeente Waalwijk, 2010-2015)
- Natuurbeheerplan 2016 Provincie Noord-Brabant.
<http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/>.

Vogels

In de omgeving van het plangebied (omgeving Waalwijk) zijn de volgende vogelsoorten, waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, gemeld: huismus, gierzwaluw, buizerd, havik, wespandief, sperwer, boomvalk, ransuil, kerkuil en steenuil (bron: vogelatlas.nl).

Zoogdieren

De rode eekhoorn komt voor in de (bos)gebieden ten zuiden van Waalwijk. Ook das komt hier voor, met name in gebieden tussen Waalwijk en Tilburg, zoals de Loonse en Drunense duinen.

Vleermuizen

In de regio waarin het plangebied is gelegen komen de volgende vleermuissoorten voor: watervleermuis, meervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger.

Planten

Strikter beschermde plantensoorten zijn op basis van de voorkomende biotopen niet te verwachten in het plangebied. Uitzondering hierop vormt echter de rietorchis. Deze soort is wat betreft standplaatsfactoren beperkt kritisch en komt volgens verspreidingsgegevens van FLORON voor in de regio. Tijdens de onderzoeken in 2011 en 2013 is rietorchis niet waargenomen ter plaatse van locatie 1 en 2.

Vissen

In de vissenatlas van Noord-Brabant staat gemeld dat zowel bittervoorn (2000-2009), grote modderkruiper (1980-1999) als kleine modderkruiper (2000-2009) ten noordwesten van Waalwijk voorkomen. Hier bevindt zich het Natura 2000-gebied Langstraat. Ook uit gegevens van Waterschap Brabantse Delta blijkt dat grote- en kleine modderkruiper voorkomen. Tijdens het onderzoek in 2011 is de kleine modderkruiper door middel van bemonstering met een schepnet aangetroffen in het plangebied.

Advies

Amfibieën

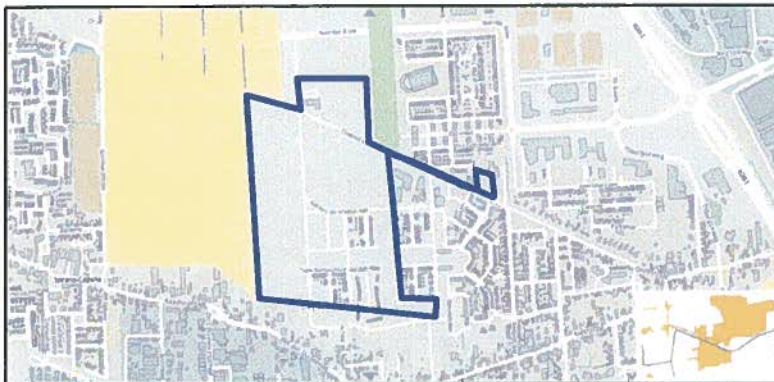
Uit het waarnemingenoverzicht van RAVON en waarnemingen van waarneming.nl blijkt dat in de omgeving van het plangebied (ten westen van Waalwijk) de volgende strikter beschermde amfibieën voorkomen: heikikker, poelkikker en rugstreeppad.

Overige soortgroepen

Waarnemingen van strikter beschermde soorten uit de overige soortgroepen zijn niet bekend of zijn niet te verwachten ter plaatse van het plangebied.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Uit de beheertypenkaart en ambitiekaart van het Natuurbeheerplan 2016 van de provincie Noord-Brabant blijkt dat het plangebied geen onderdeel is van het NNN (zie ook figuur 2). Het gebied ten westen van het plangebied (lichtgele kleur) is in het natuurbeheerplan opgenomen als agrarisch natuurbeheer waarbij het een functie heeft als 'leefgebied water'. Het heeft daarmee beheerfuncties als waterberging, bufferzone, verbeteren waterkwaliteit, vernatting, en water vasthouden. Het gebied ten noordoosten (groene kleur) kent twee toegekende natuurbeheertypen: 'moeras' en 'nog om te vormen naar natuur'.

Figuur 2. Ligging plangebied (globaal ingetekend, blauwe lijn) ten opzicht van NNN.

Natura 2000-gebied Langstraat

Het plangebied bevindt zich op circa 1 kilometer afstand van het beschermde natuurgebied 'Langstraat' (zie figuur 3). Het gebied is aangewezen vanuit de Europese Habitatrichtlijn. Habitattypen en soorten die hier voorkomen zijn: 'kranswierwateren', 'blauwgraslanden', 'trilvenen', 'veenmosrietlanden', 'kalkmoerassen', 'grote modderkruiper' en 'kleine modderkruiper'.

Figuur 3. Ligging plangebied (rode cirkel) ten opzichte van natuurgebied 'Langstraat'.

Advies

Biotooptoets

De biotooptoets is door een ecooloog van BTL Advies uitgevoerd op 12 februari 2016, onder gunstige weersomstandigheden (droog, matige wind). Onderstaand zijn de bevindingen per locatie beknopt omschreven. Voor de ligging van de locaties wordt verwezen naar figuur 1.

Locatie 1

Op deze locatie is men reeds begonnen met het bouwrijp maken van het terrein. Het deel waar nog niet gewerkt is, bestaat uit grasland met een vegetatie die wijst op verstoring van de grond (o.a. pitrus). Uit het onderzoek in 2013 blijkt ook dat hier voorheen een ruige vegetatie met struiken heeft gestaan. Vanwege de natte periode (veel regen) bleef ten tijde van het veldbezoek op diverse plekken oppervlaktewater staan. Beschermde soorten zijn niet waargenomen en worden op basis van de terreinkenmerken ook niet verwacht. Tijdens het onderzoek in 2013 is de beschermde rietorchis ook niet aangetroffen (in de bloeiperiode).

In 2011 is in de watergang tussen het plangebied en de weg kleine modderkruiper aangetroffen. Tijdens het nu uitgevoerde veldbezoek zijn enkele stekelbaarsjes met een schepnet gevangen. Het is echter niet uit te sluiten dat kleine modderkruiper voorkomt in de aanwezige hoofdwatgangen. De watergangen blijven gehandhaafd in de nieuwe situatie.

Afb. 1. Impressie van locatie 1.

Locatie 2

Het terrein bestaat uit een weide waar pony's lopen. Ten zuiden van het terrein zijn ter hoogte van bebouwing enkele huismussen waargenomen. Het terrein zelf vervult geen functie voor deze kolonie. De aanwezige sloot is vrij ondiep, het water stond echter hoog vanwege de grote hoeveelheid regen die gevallen is. Met behulp van een schepnet is de sloot bemonsterd. Er zijn geen vissen of amfibieën aangetroffen. Vanwege de beperkte diepte en breedte van de sloot en de steile oevers wordt aanwezigheid van strikter beschermde soorten niet verwacht. Bovendien wordt de sloot gehandhaafd bij

Advies

de beoogde planontwikkeling. Ten oosten van het terrein bevindt zich een boerenerf. Het betreft de voormalige molenaarsdienstwoning en een tweede gezinswoning van de oude molenaar met enkele bijgebouwen. Dit gebied wordt thans nog niet in de planontwikkeling betrokken. Samen met het plangebied vormt de locatie als geheel wel geschikt leefgebied voor steenuil. De bomen en struiken zorgen voor beschutting en onder andere de aanwezigheid van pony's zorgt voor aanbod van voedsel (insecten in de mest). Op het eerste gezicht zijn geen sporen van aanwezigheid of nestkasten van steenuil waargenomen. Het boerenerf is echter niet volledig geïnspecteerd.

Afb. 2. Impressie van locatie 2.

Afb. 3. Naastgelegen boerderij.

Locatie 3 en 4

Dit betreft twee locaties die bestaan uit een weinig bijzondere grasvegetatie. Onder andere smalle weegbree, jacobskruiskruid en duizendblad komen veelvuldig voor. Beschermde soorten zijn niet waargenomen en worden op basis van de terreinkenmerken ook niet verwacht.

Afb. 4. Impressie van locatie 3.

Afb. 5. Impressie van locatie 4.

Locatie 5

Locatie 5 is een vergelijkbare locatie als locatie 3 en 4. Het verschil is dat er nog een oude knotwilg aanwezig is. Tijdens het veldbezoek is de boom geïnspecteerd op aanwezigheid van geschikte holten voor vogels en/of vleermuizen. Daarbij is een steenuil aangetroffen. Deze maakt gebruik van de verschillende holten als rustplaats. De vogel is richting het zuiden weggevlogen. In deze omgeving bevinden zich (boeren)erven welke grenzen aan het buitengebied. Waarschijnlijk heeft de uil hier

Advies

ergens een vaste nestplaats, bijvoorbeeld in de vorm van een nestkast. De boom op locatie 5 voldoet vanwege de relatief open holten niet als geschikte nestlocatie. Kraaiachtigen of marterachtigen kunnen deze holten eenvoudig bereiken en het nest uitroven. Naar verwachting vormt de boom wel een vaste rustplaats voor de steenuil.

Afb. 6. Wilg met rustplaats steenuil.

Afb. 7. Detailfoto wilg.

Locatie 6

Op deze locatie is een gronddepot aanwezig en er wordt gewerkt met machines om het terrein te egaliseren. Bouwafval wordt verwijderd. Ter plaatse van het gronddepot is oppervlaktewater blijven staan, waarschijnlijk vanwege de regenval. Het is een gevarieerd terrein waar vergraafbaar zand aanwezig is en veel bouwafval ligt. Hiermee vormt het in potentie geschikt leefgebied voor de streng beschermde rugstreeppad.

Afb. 7. Impressie van locatie 6.

Afb. 8. Potentieel winterverblijf rugstreeppad.

Ten oosten van dit terrein bevindt zich verpacht gebied met intensief beheerd grasland. De binnen dit gebiedsdeel aanwezige slotjes (zie afbeelding 9) zijn indertijd gegraven t.b.v. het agrarisch gebruik van deze percelen (peilbeheer) en staan thans in verbinding met het Lage Water, de gebiedseigen waterplas die ten zuiden van het Halve Zolenfietspad is aangelegd. Deze sloten zien er op het eerste gezicht minder geschikt uit (veel zwarte slip, vermoedelijk veel invloed van landbouw, beperkte ruimte voor rijke oevervegetatie) dan de aanwezige hoofdwatgangen. Aanwezigheid van soorten als kleine modderkruiper en grote modderkruiper is echter niet volledig uit te sluiten. Deze

Advies

soorten kunnen juist ook voorkomen op locaties waar andere vissoorten niet voorkomen. De sloten vormen onderdeel van een groter netwerk van watergangen en de genoemde soorten komen voor in het nabij gelegen natuurgebied 'Langstraat'.

Afb. 9. Sloop oostkant locatie 6.

Afb. 10. Donkere slib in sloot.

Locatie 7

Deze grote locatie bevindt zich aan de westzijde van het plangebied. Het terrein bestaat uit akkerland en weiland waar paarden worden gehouden en wordt begrensd door watergangen. Behoudens de perceelsgedeelten direct grenzend aan de westzijde van de Burg. de Geusstraat is de locatie thans nog verpacht ten behoeve van agrarisch gebruik. Het zuidelijk deel dat grenst aan de lintbebouwing van Sprang, kent een gemengde bebouwing en dito gebruik, doch het merendeel bestaat uit vrijstaande eengezinswoningen veelal in het stramien van de oorspronkelijke lintbebouwing met vrij diepe achterpercelen, hetgeen dat gebied een open karakter geeft. De op locatie 7 aanwezige watergangen betreffen de Sprangse sloot en de sloot ten zuiden van en parallel aan de Oudestraat. Beide sloten worden bij planontwikkeling gehandhaafd. Langs de Sprangse sloot wordt een groenzone met een breedte van ca. 15 meter gerealiseerd. Omdat het vrij intensief gebruikt (akker)land betreft, wordt aanwezigheid van beschermde soorten planten niet verwacht. Het terrein vormt, afhankelijk van de intensiteit van het gebruik, geschikt broedgebied voor weidevogels als Kievit. Het zuidelijke deel dat grenst aan de lintbebouwing (boerenerven) maakt mogelijk deel uit van het leefgebied van de steenuil, welke op locatie 5 is waargenomen. Net als voor locatie 1 geldt hier dat niet uit te sluiten is dat beschermde vissoorten voorkomen in de aangrenzende watergangen.

Afb. 11. Impressie van locatie 7.

Afb. 12. Grens locatie 7 met bebouwing.

Advies

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Onderstaand is per relevante soortgroep ingegaan op de toetsing van de bevindingen aan de natuurwetgeving.

Broedvogels

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. Omdat voor de meeste soorten geldt dat het nest eenmalig wordt gebruikt of deze niet sterk afhankelijk zijn van de nestlocatie, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik ervan door vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten. Dit geldt bijvoorbeeld voor soorten als kievit en meerkoet. Met deze nesten kan eenvoudig rekening worden gehouden door de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen of in elk geval te starten buiten het broedseizoen. Als richtlijn voor het broedseizoen wordt veelal de periode 15 maart-15 juli aangehouden. Sommige soorten, zoals houtduif, kunnen echter ook eerder of later in het seizoen tot broeden komen. Om deze reden wordt geadviseerd de periode maart tot en met oktober aan te houden als broedseizoen. Dit gaat dan om de locaties in de directe omgeving van houtige vegetatie, zoals locatie 2 en 6.

In het geval het niet mogelijk is om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dan is een controle door een ecooloog nodig om te bepalen of in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Indien dit het geval is, dan moeten de werkzaamheden rondom de broedlocatie worden uitgesteld tot het moment het nest vrijwillig is verlaten door de vogels.

Nesten van soorten die vallen binnen de categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd. Nesten van dergelijke vogels zijn niet waargenomen in het plangebied. Mogelijk vormen locatie 2, 5 en 7 functioneel leefgebied voor de steenuil (categorie 1). De boom ter plaatse van locatie 5 vormt mogelijk een vaste rustplaats. Om hier meer uitspraken over te doen is aanvullend onderzoek nodig.

Daarnaast is van een aantal soorten het nest jaarrond beschermd indien er sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden (categorie 5 soorten), bijvoorbeeld als er geen alternatieve broedlocaties in de omgeving zijn. In de directe omgeving zijn voldoende geschikte broedplaatsen aanwezig voor soorten als zwarte kraai en ekster. Beperkingen vanuit de Flora- en faunawet zijn daarmee niet aan de orde.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn streng beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat onder andere verblijfplaatsen en belangrijke foerageergebieden van deze soorten niet zomaar mogen worden aangetast. Mogelijk worden de hoofdwatgangen rondom het plangebied gebruikt als vliegroute en/of foerageergebied. Deze watgangen blijven behouden. Mogelijk ontstaat er wel meer invloed van kunstmatige verlichting, maar naar verwachting zijn er voldoende alternatieve lijnvormige structuren die als vliegroute kunnen dienen (watgangen en bomerijen/-singels). Vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet zijn niet nodig.

Vissen

Op basis van de bekende verspreiding in de omgeving en de kenmerken van het plangebied, is aanwezig van strikter beschermde soorten vissen niet uit te sluiten. Het gaat om de soorten kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn. De watgangen tussen de weg en de bouwpercelen blijven echter gehandhaafd. Hier is

Advies

geen nader onderzoek nodig. Indien de perceelsloten ter plaatse van locatie 7 gedempt worden, wordt geadviseerd hier nader onderzoek naar vissen uit te voeren. Dit omdat deze in verbinding staan met het grotere netwerk aan sloten en watergangen.

Amfibieën

Op basis van de kenmerken van het terrein ter plaatse van locatie 7 en de bekende verspreiding van rugstreeppad is het op dit moment niet uit te sluiten dat het plangebied een functie vervult voor rugstreeppad. Omdat rugstreeppad een streng beschermde soort is (beschermd vanuit de Europese Habitatrichtlijn), is nader onderzoek nodig naar de betekenis van het plangebied. Overige strikter beschermde amfibieën worden op basis van de terreinkenmerken niet verwacht in het plangebied. Bovendien blijven de meeste watergangen behouden.

Toetsing overige natuurwetgeving

Het plangebied en de in het voorliggende advies onderzochte locaties vormen geen onderdeel van een beschermd natuurgebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of het Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze gebieden bevinden zich wel op korte afstand van het plangebied, waarbij moet worden opgemerkt dat de aangrenzende delen van dat gebied nog een voortgezet agrarisch gebruik kennen. Concrete toetsing van de voorgenomen ontwikkeling aan beschermde natuurgebieden is geen onderdeel geweest van het uitgevoerde flora- en faunaonderzoek. In dit kader heeft de gemeente Waalwijk aanvullende informatie aangereikt. Deze is onderstaand opgenomen.

Natura 2000-gebied 'Langstraat' en Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Direct ten noorden van het plangebied is het Natura-2000 gebied de Langstraat gelegen. Het gebied bestaat uit een aantal natuurterreinen, het Labbegat grenst direct aan het Halvezolen fietspad ten noorden van het plangebied. Binnen het gehele Natura-2000 gebied zijn gradiënten aanwezig van zand naar veen en van basenarme lokale kwel naar basenrijke regionale kwel. Het gebied is een ontgonnen laagveenvlakte en een restant van een oud slagenlandschap met zeer lange en smalle graslanden begrensd door elzenhagen. Het gebied bestaat uit sloten, trilvenen, schrale, soortenrijke graslanden, zeggenmoerassen en plaatselijk vochtige heide. In petgaten komen uiteenlopende verlandingsstadia voor. Daarnaast traden in het verleden inundaties op, waardoor nu nog wielen aanwezig zijn in het gebied. In Den Dulver ligt een eendenkooi. Het relict van het slagenlandschap direct ten oosten van het uit te werken plangebied evenals het noordelijk gelegen gebied maakt onderdeel uit van het NNN (bron: gemeente Waalwijk).

Omdat het Natura2000-gebied Langstraat en percelen behorend tot het NNN aangrenzend aan het plangebied gelegen zijn, hebben de voorgenomen ontwikkelingen mogelijk invloed op het ecologische functioneren van het Natura2000-gebied en het NNN. De MER Waalwijk-West/Landgoed Driessen is opgesteld in relatie tot dit gebied. Dat heeft ertoe geleid dat de waterhuishouding in het te ontwikkelen stedelijk gebied zodanig wordt ingericht dat hiermee een bijdrage kan worden geleverd aan de vernatting van het NNN-gebied (bron: gemeente Waalwijk).

Indien er, zoals bovenstaand is gesteld, geen sprake is van wijzigingen in grondwaterpeil, zal er met de aanleg van de woonwijk naar verwachting geen sprake zijn van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Het gaat om het natuurbetype 'moeras', waarvoor geldt dat de grondwaterstand een belangrijke factor is voor de instandhouding. Daarnaast zullen de verlandingsvegetaties

Advies

en struwelen (inclusief bijbehorende soorten als libellen, vogels, amfibieën), mits geen betreding plaatsvindt, geen schade of verstoring van betekenis ondervinden.

Ten behoeve van het Natura-2000 gebied zijn doelen gesteld voor het herstel van natuurtypen en leefgebieden voor doelsoorten. Daarbij is het herstel van natuurlijke dynamiek van het watersysteem een belangrijke herstelmaatregel. Echter wordt in het doelendocument en de beheerplannen ook aangegeven dat dit weinig haalbaar wordt geacht door het huidige landgebruik tussen het gebied en de hogere zandgronden. De aanleg van de woonwijk heeft hier geen direct effect op, omdat het huidige waterregime in de polder ook kunstmatig wordt beïnvloed en zoals bovenstaand is opgemerkt kan vanuit het stedelijk gebied een bijdrage worden geleverd voor de vernatting van het natuurgebied. Een mogelijk negatief effect van de aanleg van de woonwijk is een toename aan recreatiedruk op het gebied. Echter door goede zonering die mede tot stand is gekomen door de aanleg van het Lage Water, de gebiedseigen waterplas grenzend aan het Halve Zolenfietspad en afscherming van belangrijke natuurwaarden behoeft dit geen probleem te zijn. In het afgelopen decennium waarin de woonwijk Driessen voor een deel al fasegewijs tot stand is gekomen is van een negatief effect vanwege een toename van recreatiedruk geen sprake geweest (bron: gemeente Waalwijk).

Het bovenstaande komt voort uit een inschatting naar aanleiding van de bevindingen van flora- en faunaonderzoek. Er is thans geen specifieke studie uitgevoerd naar de effecten van realisatie van de woonwijk op de naastgelegen beschermde natuurgebieden en percelen. Daarbij moet worden aangetekend dat de meest nabijgelegen percelen in het noordelijk NNN-gebied een voortgezet agrarisch gebruik kennen (o.a. maïsteelt en weilanden t.b.v. koeien, paarden en schapen). In het kader van het GOL (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat) wordt onderzocht of en zo ja, welke effecten alle voorgenomen ontwikkelingen in Waalwijk (incl. de gefaseerde woningbouw in Driessen) voor het Natura 2000-gebied opleveren. Aan de hand van de uitkomsten van dat onderzoek zal worden beoordeeld of nadere stappen nodig zijn (bron: gemeente Waalwijk).

Daarnaast blijkt uit de effectenindicator van het ministerie dat de aangewezen habitattypen van het Natura 2000-gebied gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Met bijkomend extra verkeer in de toekomstige woonwijk neemt de druk op het gebied mogelijk toe. Per 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Het doel van de PAS is om ruimte voor economische ontwikkelingen te creëren, sterkere natuur en minder stikstofdepositie. Bij een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 dient als gevolg van de PAS een stikstofberekening toegevoegd te worden. Mogelijk is dit aan de orde, afhankelijk van de uitkomsten van de nog uit te voeren of lopende (eerder genoemde) onderzoeken.

Advies

Conclusies

Flora- en faunawet

Op basis van het flora- en faunaonderzoek wordt geadviseerd nader onderzoek uit te voeren naar vissoorten, rugstreeppad en steenuil. Onderstaand zijn de belangrijkste aandachtspunten weergegeven.

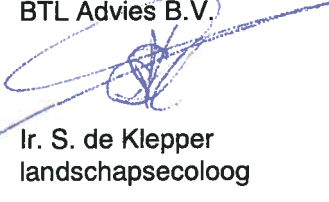
Soort(groep)	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing nodig?	Bijzonderheden en/of opmerkingen
Rugstreeppad	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Geschikt landhabitat en mogelijk tijdelijk geschikt voortplantingshabitat ter plaatse van locatie 7.
Vissen	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Mogelijke verstoring indien sloten worden gedempt ter plaatse van locatie 6.
Steenuil	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Locatie 2, 5 en 7 maken mogelijk deel uit van het territorium van steenuil. De boom ter plaatse van locatie 5 vormt een rustplaats.
Broedvogels algemeen	Nee, mits zorgvuldig wordt gehandeld	Nee	Nee	Rekening houden met het broedseizoen (zie ook onder 'Toetsing aan de Flora- en faunawet en voorzorgsmaatregelen').

Beschermde gebieden

Zoals is omschreven in de paragraaf 'Toetsing overige natuurwetgeving', zijn er wat betreft beschermde gebieden enkele aandachtspunten van toepassing. In dit kader vindt nog onderzoek plaats naar de effecten van de voorgenomen ontwikkelingen op beschermde gebieden. Op basis van de uitkomsten hiervan zal worden beoordeeld of en welke nadere stappen nodig zijn.

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van het voorgaande dan kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,
BTL Advies B.V.

Ir. S. de Klepper
landschapsecoloog

BIJLAGE 3: RAPPORTAGE NADER ONDERZOEK

Advies

Gemeente Waalwijk
T.a.v. mevrouw Schreppers
Postbus 10150
5140 GB Waalwijk

Uw kenmerk : -
Behandeld door: S. de Klepper
Email : stefan.d.klepper@btl.nl

Ons kenmerk : 16.556/SdK/226055
Datum : 19 augustus 2016
Betreft : Bevindingen nader onderzoek Flora- en faunawet
Landgoed Driessen

BTL Advies B.V.
Vestiging Oisterwijk

Parklaan 1
5061 JV Oisterwijk
Postbus 385
5060 AJ Oisterwijk

T 013 529 95 55
E advies@btl.nl
I www.btladvies.nl

Van Lanschot
NL56 FVLB 0225 7203 37
BIC FVLBNL22
KvK 16057550
BTW NL0078.49.175.B.01

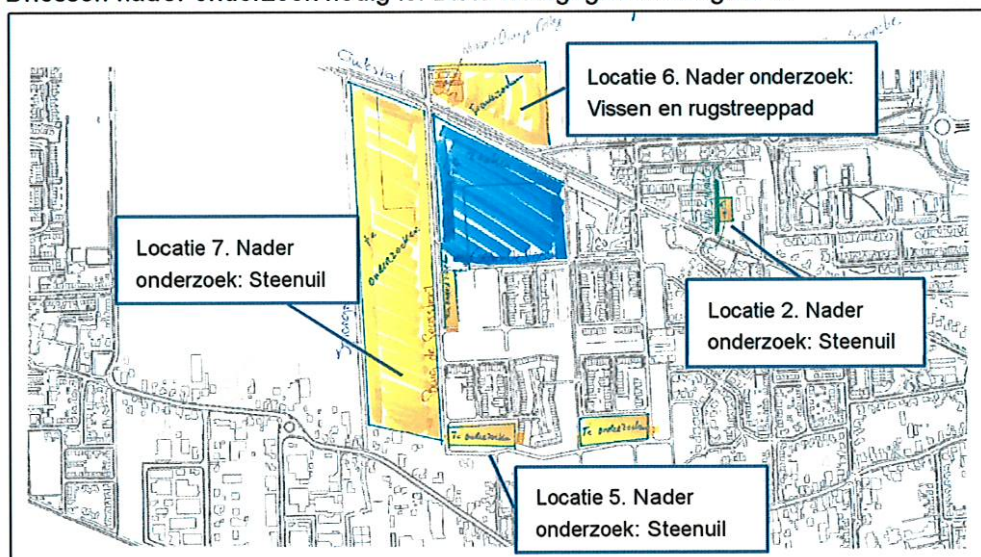
Geachte mevrouw Schreppers,

Hierbij ontvangt u per briefrapportage de bevindingen van het door ons uitgevoerde nadere flora- en faunaonderzoek op enkele locaties ter plaatse van Landgoed Driessen, ten westen van Waalwijk. Dit naar aanleiding van de resultaten van de eerder uitgevoerde quickscan (kenmerk 16.171/SdK/226055). Hieruit bleek dat op diverse locaties nader onderzoek nodig was naar steenuil, rugstreeppad en vissen.

In voorliggende briefrapportage wordt eerst omschreven op welke wijze het nadere onderzoek heeft plaatsgevonden. Vervolgens is per soort(groep) (en per locatie) ingegaan op de resultaten van het onderzoek. Ten slotte wordt geconcludeerd welke eventuele vervolgstappen nodig zijn.

WERKWIJZE

Op basis van de quickscan is bepaald op welke terreinen ter plaatse van Landgoed Driessen nader onderzoek nodig is. Dit is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1. Onderzochte locaties.

1/10

Advies

Steenuil

Conform de soortenstandaard (bron: Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland) kan onderzoek naar steenuil het beste plaatsvinden door in de periode half februari t/m half april drie maal te inventariseren met behulp van het afspelen van baltsgeluid. Ter plaatse van locatie 5 en 7 is aanwezigheid echter al aangetoond. Naar aanleiding daarvan is contact opgenomen met de lokale steenuilenwerkgroep. Zij gaven aan dat circa 350 meter ten westen locatie 5 een steenuilterritorium (met nestkast) aanwezig is. Daarom is besloten om nader te onderzoeken of de waargenomen steenuil ter plaatse van locatie 5 een eigen territorium heeft of dat het de uil is uit territorium ten westen.

Op basis van bovengenoemde is de volgende onderzoeksaanpak gehanteerd:

- Twee nachtbezoeken ten behoeve van het verkrijgen van een nauwkeuriger beeld van het territorium van de waargenomen steenuil. Hierbij wordt geluisterd naar roepende uilen. Daarbij wordt, waar nodig, een reactie uitgelokt door het baltsgeluid met een speaker af te spelen. De veldbezoeken vinden plaats in de baltsperiode van de steenuil, dit wil zeggen half februari t/m half april.
- Eén nachtbezoek in juli. In deze periode zijn eventueel aanwezige jonge steenuilen beter waar te nemen (geluid en op zicht).
- Er is contact opgenomen (door aan te bellen tijdens het veldbezoek) met de bewoners ter plaatse van locatie 2, om te vragen of zij kennis hebben van een mogelijk aanwezige steenuil.
- Ter aanvulling is zowel voorafgaand aan- als tijdens het onderzoek contact opgenomen met de lokale steenuilenwerkgroep. Zij hebben o.a. een beeld van de steenuil territoria in de omgeving.

Rugstreeppad

Onderzoek naar rugstreeppad (locatie 6) heeft als volgt (conform soortenstandaard RVO) plaatsgevonden:

- Twee avonden in de periode april/mei om te luisteren naar kooractiviteit (geluid). Daarnaast is gelet op sporen van voortplanting en aanwezigheid van exemplaren.
- Daarnaast is ter bevestiging nogmaals een avondbezoek uitgevoerd in juli.

Vissen

Onderzoek naar vissen (kleine modderkruiper, grote modderkruiper, bittervoorn) op locatie 6 is gecombineerd uitgevoerd (voorafgaand) met bovengenoemde onderzoek naar steenuil. Daarbij zijn de betreffende sloten intensief met een schepnet bemonsterd.

Op basis van de hierboven beschreven onderzoeksaanpak, zijn veldbezoeken gecombineerd uitgevoerd. Onderstaande tabel laat zien wanneer welke bezoeken zijn uitgevoerd.

Tabel 1: Uitgevoerde veldbezoeken

Veldbezoeken	Datum	Tijdstip	Soortgroepen
Veldbezoek 1	1 april 2016	19.00 – 21.00 uur	Steenuil / Vissen
Veldbezoek 2	19 april 2016	19.30 – 22.00 uur	Steenuil / Rugstreeppad / Vissen
Veldbezoek 3	26 mei 2016	23.30 – 0.00 uur	Rugstreeppad
Veldbezoek 4	7 Juli 2016	21.00 – 23.15 uur	Steenuil / Rugstreeppad / Vissen

Advies

Overige soorten

Gedurende het onderzoek zijn naast de genoemde soorten, andere soorten waargenomen welke een streng beschermde status hebben. Het gaat om buizerd, poelkikker en vleermuizen. Hier is daarom tijdens vervolfbezoeken eveneens aandacht aan geschonken.

Buizerd

De locatie waar tijdens het eerste veldbezoek de postende buizerd is waargenomen, is ook gedurende de overige veldbezoeken gemonitord op aanwezigheid en gedrag van de buizerd.

Poelkikker

Tijdens het derde veldbezoek is kooractiviteit van poelkikker gehoord. De onderzoeksperiode van rugstreeppad is eveneens een geschikte periode om poelkikkers te inventariseren (kooractiviteit half april-juni, exemplaren half april t/m september).

Vleermuizen

Tijdens het eerste veldbezoek zijn ter plaatse van locatie 7 waarnemingen gedaan die duiden op de mogelijke aanwezigheid van een vliegroute van vleermuizen. Om deze reden is ook tijdens het tweede veldbezoek op deze locatie kortstondig (circa half uur) tijdens schemering met een batdetector gemonitord. Conform vleermuisprotocol is voor volledig onderzoek naar vliegroutes een langere onderzoeksduur per bezoek nodig en is een periode van minimaal 4 weken tussen twee bezoeken nodig. Echter, omdat negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen naar aanleiding van de voorgenomen ontwikkelingen niet verwacht worden, zijn geen extra veldbezoeken ten behoeve van vleermuizen uitgevoerd (zie ook de paragraaf 'Toetsing aan de Flora- en faunawet').

Advies

RESULTATEN

Onderstaand is per soort(groep) ingegaan op de bevindingen van het onderzoek.

Steenuil

Locatie 2

Het afspelen van baltsroep van steenuil heeft tijdens veldbezoek 1 en 2 geen reactie opgeleverd. De bewoner van de woning achter de molen heeft aangegeven (d.d. 19 april 2016) dat er geen nestkast op het erf aanwezig is en dat hij al jaren geen uilen heeft waargenomen rondom zijn erf.

Locatie 5 en 7

Veldbezoek 1

Tijdens het eerste veldbezoek riep een steenuil spontaan vanuit de plek waar bekend is dat zich een nestkast bevindt (ten noorden van rotonde bij de Dick Flemmingstraat). Deze nestlocatie bevindt zich op circa 350 meter ten westen van locatie 5. Ter hoogte van de wilg op locatie 5 zijn spelende kinderen waargenomen. De tijdens de quickscan aangetroffen steenuil is niet waargenomen.

Veldbezoek 2

In de schemering is de steenuil waargenomen ter plaatse van de wilg op locatie 5. Het dier vloog vanuit de boom weg richting het zuidoosten.

Veldbezoek 4

Twee steenuilen bevonden zich nabij de knotwilg op locatie 5. Eén exemplaar zat te rusten op het schuurtje op locatie 7, circa 70 meter ten westen van de boom. Later ging deze op de één van de paaltjes zitten van de paardenweide. Een ander exemplaar vloog weg uit de boom en ging zitten op een silo circa 25 meter ten noorden. Zodra de ecofoon naar de boom liep begon de uil te alarmeren.

Foto 1,2,3. Steenuil (rood omcirkeld) in de omgeving van de wilg.

5/10

Advies

Vissen

Ter plaatse van locatie 6 is met een schepnet gevist in de aanwezige sloten. Daarbij is een tiendoornige stekelbaars gevangen. Beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen.

Buizerd

Tijdens het eerste veldbezoek is ten westen van locatie 7 een postende buizerd in een boomtop nabij een potentieel nest waargenomen. Vastgesteld is dat de akker in locatie 7 onderdeel vormt van het foerageergebied (de vogel sloeg een prooi op de grond) en daarmee het functionele leefgebied. Op 19 april is het dier nogmaals nabij het nest waargenomen, nu alarmerend. Ook tijdens het 4^e veldbezoek bevond de vogel zich rustend in de nestboom (zie onderstaande foto's).

Foto 4 en 5. Postende buizerd in nestboom, circa 40 meter ten westen van locatie 7.

Vleermuizen

Tijdens het eerste veldbezoek zijn in de schemering boven locatie 7, gerichte vliegbewegingen (zogenaamde diffuse vliegroute) waargenomen van de gewone dwergvleermuis. Binnen een kwartier tijd zijn circa 10 overvliegende exemplaren waargenomen. Eén daarvan bleef kort foerageren. Het tweede bezoek is slechts een enkele gewone dwergvleermuis waargenomen.

Overige soorten

Op locatie 6 zijn bruine kikkers met dril en is een parend koppeltje van gewone pad waargenomen. Beide soorten zijn algemeen beschermd (tabel 1 Flora- en faunawet).

Advies

TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Onderstaand is per relevante soort ingegaan op de toetsing van de bevindingen aan de natuurwetgeving.

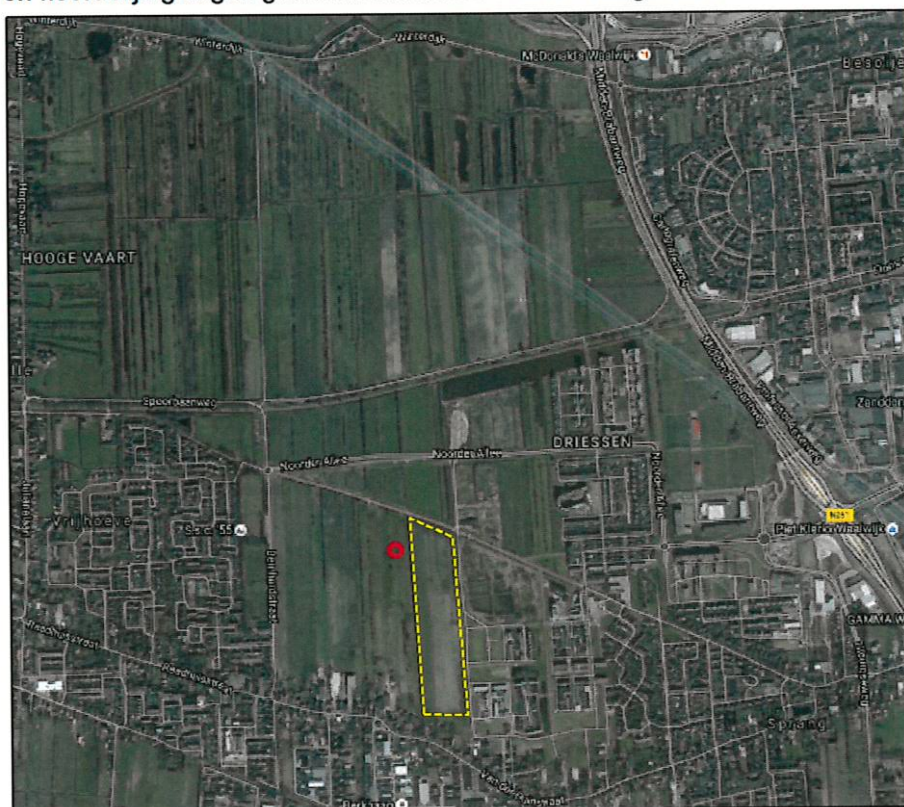
Steenuil

De bevindingen van het onderzoek duiden erop dat een koppeltje steenuilen een vast territorium heeft ter plaatse van locatie 5 en 7. De boom (wilg) op locatie 5 vormt daarbij een vaste verblijfplaats. Daarnaast is een tweede territorium aanwezig, circa 350 meter ten westen.

De voorgenomen ontwikkelingen (woningbouw) op locatie 5 en 7 hebben als gevolg dat een territorium van steenuil wordt aangetast. Een vaste rust- en verblijfplaats verdwijnt en het geschikte leef-/jachtgebied wordt ingrijpend verkleind. Vaste verblijfplaatsen van steenuil hebben een jaarrond beschermde status, waarbij tevens het omliggende functionele leefgebied beschermd is. Dit houdt in dat de voorgenomen ontwikkelingen in strijd zijn met de Flora- en faunawet, en dat hiervoor ontheffing nodig is.

Buizerd

Op basis van de waarnemingen is geconcludeerd dat circa 40 meter ten westen van locatie 7 een buizerdnest aanwezig is (zie figuur 3). Het waargenomen gedrag wijst erop dat het nest in 2016 in gebruik is geweest. Net is bij steenuil, geldt dat nesten van buizerd een jaarrond beschermde status hebben. Ook is het functionele leefgebied beschermd dat nodig is om het nest in stand te houden. Buizerd heeft een vrij groot territorium dat bestaat uit open en half open landschap. In dit geval vormen de direct omliggende landbouwgronden en graslanden het functionele leefgebied, waaronder ook de akker op locatie 7. Daarbij zijn naar verwachting ook de westelijk en noordelijk gelegen gronden onderdeel van het leefgebied.

Figuur 3. Locatie buizerdnest (rode stip) ten opzichte van locatie 7 (gele stippellijn).

Advies

Dit betekent dat met de voorgenomen ontwikkeling op locatie 7, een deel van het functionele leefgebied van het buizerdpaar wordt aangetast. De verwachting is echter wel dat er voldoende alternatief geschikt leefgebied overblijft. Daarnaast wordt de afstand tussen menselijke activiteit (in dit geval wonen) en de nestlocatie verkleind. Het is niet met zekerheid te zeggen dat de nestlocatie blijft functioneren bij aanleg van de woonwijk. Mogelijk zal het broedpaar een alternatieve plek zoeken in de omgeving, bijvoorbeeld in een boom meer ten westen van de huidige locatie. Verstoring van het buizerdpaar is niet geheel te voorkomen/op voorhand uit te sluiten. Daarom wordt geadviseerd ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen.

Poelkikker

Het slotenstelsel ter plaatse van locatie 6 maakt deel uit van het leefgebied van poelkikker. Poelkikker komt in de omgeving voor, onder andere in het noordelijk gelegen Natura 2000-gebied 'Langstraat'. Omdat poelkikker alleen tijdens het 3^e veldbezoek is waargenomen, is de verwachting dat de dieren zich in een groter gebied ophouden en zich verplaatsen binnen dit gebied. De twee te dempen sloten ter plaatse van locatie 6 (zie figuur 4) zijn hier slechts een klein onderdeel van.

Figuur 4. Te dempen sloten ter plaatse van locatie 6 (gele lijnen).

Door de voorgenomen ontwikkeling verdwijnt een klein deel van het leefgebied van poelkikker. Echter er is voldoende alternatief geschikt leefgebied in de directe omgeving. Het stelsel van watergangen dat grenst aan het plangebied blijft behouden en biedt de mogelijkheid om naar watergangen/sloten te verplaatsen die daarmee in verbinding staan. Bovendien worden in de nieuwe woonwijk ook waterpartijen/-gangen aangelegd die, mits ze een natuurlijk karakter krijgen, een

Advies

functie kunnen vervullen voor de amfibieën. Desalniettemin is ontheffing nodig van de Flora- en faunawet omdat verstoring van poelkikker niet kan worden voorkomen.

Vleermuizen

Vermoedelijk maakt locatie 7 deel uit van een zogenaamde diffuse vliegroute in noord-zuidelijke richting. Dit houdt in dat er wel een duidelijke vliegrichting is, maar dat deze verspreid over een breder gebied gebruikt wordt. Er is niet één strakke lijn (bijv. een bomenrij) waarlangs gevlogen wordt, het gebied leent zich vanwege de kenmerken (zoals de watergangen, bosschages) als geheel om van de ene kant naar de andere te komen.

Juist vanwege dit diffuse karakter is de verwachting dat de aanleg van de woonwijk op locatie 7 geen significant negatief effect heeft op de vliegroute. Er blijven na ontwikkeling van de woonwijk voldoende geschikte landschapselementen behouden over. In het gebied ten westen van het plangebied bevinden zich diverse lijnvormige elementen (watergangen, bosschages) welke de vleermuizen kunnen volgen. Bovendien kan een woonwijk zelf ook als vliegroute dienen (straatbomen, groenstroken), mits er niet te veel verstoring is van verlichting en er ook voldoende groen aanwezig is in de wijk. Daarom wordt geadviseerd om in de planvorming hier rekening mee te houden. Ontheffing is niet nodig.

Advies

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Op basis van het nadere onderzoek wordt geadviseerd in het kader van de voorgenomen ontwikkelingen ontheffing aan te vragen van de Flora- en faunawet voor de volgende soorten: steenuil, poelkikker en buizerd. Onderstaand zijn de belangrijkste aandachtspunten weergegeven.

Soort(groep)	Ingrep verstrend	Ontheffing nodig?	Bijzonderheden en/of opmerkingen
Steenuil	Ja	Ja	Locatie 5 en 7 maken deel uit van het territorium van een paartje steenuilen. De boom ter plaatse van locatie 5 vormt minimaal een vaste rustplaats (mogelijk een broedplaats). Voor aanvang van de werkzaamheden zal een alternatief leefgebied moeten worden gevonden waar vervangende verblijfplaatsen worden geplaatst en indien nodig geschikt foerageergebied wordt gecreëerd, zodat het paar de mogelijkheid heeft zich elders te vestigen.
Buizerd	Mogelijk	Ja	Locatie 7 maakt deel uit van het territorium van een broedpaar buizerd. Er wordt geadviseerd de nieuwe woonwijk aan de westzijde zodanig in te richten dat verstoring van de buizerds zoveel mogelijk beperkt wordt. Denk hierbij aan de aanleg van een groene corridor/zone.
Poelkikker	Ja	Ja	Met het dempen van de sloten op locatie 6 verdwijnt (tijdelijk) een klein deel van het leefgebied van poelkikker en is er sprake van verstoring. Door in de nieuwe situatie geschikt oppervlaktewater te creëren blijft de functionaliteit behouden.
Gewone dwergvleermuis	Nee, mits zorgvuldig wordt gehandeld	Nee	Verlichting tijdens inrichting vleermuisvriendelijk gebruiken (zo min mogelijk lichtvervuiling, verlichting naar beneden richten, niet op water richten). Geadviseerd wordt om in de toekomstige situatie verlichting vleermuisvriendelijk in te zetten (bijv. toepassen vleermuisvriendelijke verlichting in de randzone van de wijk, of ter plaatse van de groene zones).

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,
BTL Advies B.V.

S. de Klepper
Landschapsecoloog

BIJLAGE 4: BESTEMMINGSPLAN 'DRIESSEN'